

T.C.

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİM DALI

ERZURUM TEKMAN İLÇESİNDEKİ ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN BEDEN

EĞİTİMİ DERSİNE YÖNELİK TUTUMLARI

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

TANER AYDIN

BURSA-2021

T.C.

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİM DALI

**ERZURUM TEKMAN İLÇESİNDEKİ ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN BEDEN
EĞİTİMİ DERSİNE YÖNELİK TUTUMLARI**

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

TANER AYDIN

Danışman

DR. ÖĞR. ÜYESİ TONGUÇ VARDAR

BURSA-2021

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK

Bu çalışmadaki tüm bilgilerin akademik ve etik kurallara uygun bir şekilde elde edildiğini beyan ederim

29.12.2020

Taner AYDIN

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS/DOKTORA İNTİHAL YAZILIM RAPORU

ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞI'NA

Tarih: 09/12/2020

Tez Başlığı / Konusu: Erzurum Tekman İlçesindeki Ortaokul Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersine Yönelik Tutumları

Yukarıda başlığı gösterilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşu toplam 56 sayfalık kısmına ilişkin, 09/12/20 tarihinde şahsım tarafından Turnitin adlı intihal tespit programında (Turnitin)* aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan özgünlük raporuna göre, tezimin benzerlik oranı %10 'dur.

Uygulanan filtrelemeler:

- 1- Kaynakça hariç
- 2- Alıntılar hariç/dahil
- 3- 5 kelimeden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü Tez Çalışması Özgünlük Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulan Esasları'nı inceledim ve bu Uygulama Esasları'nda belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhan bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kab ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

09/12/2020
Tarih ve İmza

Adı Soyadı: Taner AYDIN
Öğrenci No: 801670008
Anabilim Dalı: Beden Eğitimi Ve Spor
Programı:
Statüsü: Y.Lisans Doktora

Danışman
(Adı, Soyadı, Tarih)
Dr. Öğr. Üyesi Tonguç VARDAR
09/12/2020

* Turnitin programına Uludağ Üniversitesi Kütüphane web sayfasından ulaşılabilir.

YÖNERGEYE UYGUNLUK ONAYI

“Erzurum Tekman İlçesindeki Ortaokul Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersine Yönelik Tutumları” adlı Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanmıştır.

Tezi Hazırlayan

Taner AYDIN

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Tonguç VARDAR

Beden Eğitimi ve Spor ABD Başkanı

Prof. Dr. Nimet Haşıl KORKMAZ

T.C.
BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı'nda 801670008 numaralı Taner Aydın'ın hazırladığı "Erzurum Tekman İlçesindeki Ortaokul Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersine Yönelik Tutumları" konulu Yüksek Lisans Tezi ile ilgili tez savunma sınavı 29/12/2020 günü 10:00-11:00 saatleri arasında yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin başarılı olduğuna oy birliği ile karar verilmiştir.

Üye (Tez Danışmanı ve Sınav
Komisyonu

Başkanı)

Prof. Dr Ramiz ARABACI

Uludağ Üniversitesi

Üye

Dr. Öğr. Üyesi Tonguç VARDAR

Uludağ Üniversitesi

Üye

Prof. Dr. Kadir PEPE

Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi

29/12/2020

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK.....	i
YÖNERGEYE UYGUNLUK ONAYI.....	ii
JÜRİ DEĞERLENDİRME FORMU.....	iii
TABLolar LİSTESİ	vii
ÖZET	viii
ABSTRACT	x
1. BÖLÜM.....	1
GİRİŞ	1
1.1. Araştırmanın Amacı.....	2
1.2. Araştırmanın Önemi.....	2
1.3. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	2
1.4. Araştırmanın Varsayımları.....	3
1.5. Araştırma Soruları.....	3
2. BÖLÜM.....	7
GENEL BİLGİLER.....	7
2.1. Beden Eğitimi ve Spor.....	7
2.1.1. Tarihsel Gelişimi	7
2.1.2. Beden eğitimi ve sporun önemi	10
2.1.3. Eğitimde beden eğitimi ve spor anlayışı.....	11
2.1.4. Beden eğitimi ve spor dersinin genel ve özel amaçları.	16

2.1.5. Beden eğitiminin temel faydaları	18
2.1.6. Beden eğitimi ve spor dersinin bireyin gelişimi üzerindeki etkisi	20
2.1.7. Fiziksel ve psikomotor gelişime yararları	22
2.1.8. Zihinsel ve psikomotor gelişime yararları	25
2.1.9. Sosyal gelişime yararları	27
2.1.10. Biyolojik gelişime yararları	30
2.2. Tutum.....	33
2.2.1. Tutumun özellikleri	35
2.2.2. Tutumun öğeleri	36
2.2.2.1. Bilişsel öğe	37
2.2.2.2. Duygusal öğe	39
2.2.2.3. Davranışsal öğe	40
2.2.3. Beden eğitimi dersine yönelik tutum.....	42
3. BÖLÜM	43
YÖNTEM.....	43
3.1. Araştırmanın Modeli.....	43
3.2. Evren ve Örneklem	43
3.3. Veri Toplama Araçları.....	43
3.4. Verilerin Toplanması ve Çözümlemesi.....	44
4. BÖLÜM	45
BULGULAR	45

4.1. Ortaokul Öğrencilerine Ait Özellikler	45
4.2. Öğrencilerin Beden Eğitimi Dersi Tutum Düzeyleri.....	50
4.3. Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeğinin Çeşitli Sosyodemografik Değişkenlere Göre İncelenmesi.....	50
5. BÖLÜM	54
TARTIŞMA VE SONUÇ.....	54
KAYNAKÇA	56
EKLER.....	67
Ek-1.....	67
Ek-2.....	71

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 1. Öğrencilerin Yaşlarına Göre Dağılımları.....	45
Tablo 2. Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Dağılımları.....	46
Tablo 3. Öğrencilerin Sınıflarına Göre Dağılımları	46
Tablo 4. Öğrencilerin Sahip Oldukları Kardeş Sayısına Göre Dağılımları.....	46
Tablo 5. Öğrencilerin Ailelerinin Aylık Gelir Düzeyine Göre Dağılımları	47
Tablo 6. Öğrencilerin Babalarının Eğitim Düzeylerine Göre Dağılımı	47
Tablo 7. Öğrencilerin Annelerinin Eğitim Düzeylerine Göre Dağılımı.....	48
Tablo 8. Öğrencilerin Babalarının Mesleğine Göre Dağılımı	48
Tablo 9. Öğrencilerin Annelerinin Mesleğine Göre Dağılımı	49
Tablo 10. Öğrencilerin Beden Eğitimi Derslerine Yönelik Tutum Düzeyleri	50
Tablo 11. Çeşitli Sosyo-Demografik Değişkenler Bakımından Ölçeklerden Alınan Puanların İncelenmesi.....	50

ÖZET

Yazar Adı ve Soyadı : Taner Aydın

Üniversite : Bursa Uludağ Üniversitesi

Enstitü : Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Anabilim Dalı : Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı

Tezin Niteliği : Yüksek Lisans Tezi

Sayfa Sayısı : 71

Mezuniyet Tarihi : 12 /01 / 2021

Tez Danışmanı : Dr. Öğr. Üyesi Tonguç Vardar

ERZURUM TEKMAN İLÇESİNDEKİ ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN BEDEN EĞİTİMİ DERSİNE YÖNELİK TUTUMLARI

Bu araştırmada ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi dersine bakış açıları incelenmiş, elde edilen sonuçlar ortaya konulmuştur. 2019-2020 eğitim öğretim yılında Erzurum ili Tekman ilçesinde öğrenim gören ortaokul öğrencileri örneklem grubu olarak alınmıştır. Araştırma, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı genel ortaokul ile Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı özel ortaokullarda öğrenim gören öğrencilerin beden eğitimi dersine karşı tutumlarının belirlenmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırma sürecinde 159 öğrenciye anket uygulanmıştır. Veri toplama araçlarından Güllü ve Güçlü (2009) tarafından 600 öğrenciye uygulanarak geliştirilen tutum ölçeği, 11 madde olumlu ve 24 madde olumsuz olmak üzere toplam 35 maddeden oluşmaktadır. Anket iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm kişisel bilgilerden, ikinci bölüm ise Beden eğitimi dersi tutum ölçeğinden oluşmaktadır.

Çalışmamızda yer alan öğrencilerin beden eğitimi dersine yönelik tutum düzeyleri $3,81\pm0,33$ olarak bulunmuştur. Bu ortalama öğrencilerin yüksek seviyede beden eğitimi dersi tutum düzeyine sahip olduğunu ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Beden Eğitimi, Spor, Tutum

ABSTRACT

Name and Surname : Taner Aydın

University : Uludag University

Institution : Institute of Education Sciences

Department : Department of Physical Education and Sports

Degree Awarded : Master

Page Number : 71

Degree Date : 12 /01 / 2021

Supervisor (s) : Dr. Öğr. Üyesi Tonguç Vardar

ATTITUDES OF SECONDARY SCHOOL STUDENTS IN ERZURUM TEKMAN DISTRICT TOWARDS PHYSICAL EDUCATION COURSE

In this study, middle school students' perspectives on physical education lesson were examined and the results obtained were presented. Secondary school students studying in Erzurum's Tekman district in the 2019-2020 academic year were taken as the sample group. The research was conducted in order to determine the attitudes of students studying in general secondary schools affiliated to the Ministry of National Education and private secondary schools affiliated with the Ministry of National Education towards physical education lessons. In the research process 159 a questionnaire was applied to the student. The attitude scale developed by Güllü and Güçlü (2009), one of the data collection tools, to 600 students,

consists of 35 items, 11 of which are positive and 24 items are negative. The questionnaire consists of two parts. The first part consists of personal information and the second part consists of the Physical education lesson attitude scale.

The attitude level of the students in our study towards physical education lesson was found to be 3.81 ± 0.33 . This reveals that average students have a high level of attitude towards physical education.

Keywords: Physical Education, Sport, Attitude

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

Beden eğitimi ve spor dersi, bireylerin psikomotor, duyuşsal ve bilişsel alanda fiziksel aktiviteler aracılığıyla gelişmelerini sağlayan eğitim programlarının bütünleyici bir parçası olarak gösterilmektedir (MEB, 2009). Beden eğitimi ve spor dersi aracılığıyla bireyin duyuşsal alanda gelişiminin sağlanması spor alanlarında daha ahlaklı davranışların sergilenmesine zemin hazırlamaktadır. Ancak bireyin beden eğitimi ve spor dersinin farklı gelişim alanlarındaki faydalarına ulaşabilmesi için derse yönelik olumlu tutuma ve öz yeterliğe sahip olması gerekmektedir. Beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutum ve öz yeterlik ise yatkınlık kavramıyla ifade edilmektedir.

Kişilerin davranışlarına şekil veren duyuşsal faktörler tutum olarak adlandırılmaktadır ve bireyin hangi yönde davranış göstereceğini ve davranışlarının şiddetine etki etmektedir. Ders içerisinde başarı göstermek, ders konuları ile ilgilenmek, ders içeriğinde yer alan konuların önemli olduğunun farkına varmak yoluyla beden eğitimi dersine karşı olumlu tutum gösterilebilmektedir (Kumartaşlı, 2010: 14).

Kişilerin kendilerine veya çevrelerinde bulunan herhangi bir objeye, toplumla ilgili konu veya olaylara karşı tecrübe, motivasyon ve datalara dayanarak örgütledikleri beyinsel, duyuşsal ve davranışsal tepki eğilimleri tutum olarak adlandırılmaktadır (İnceoğlu, 2010: 54).

Dolayısıyla tutumlar, maksimum seviyede olumludan yine maksimum seviyede olumsuzu kadar birçok biçimde gruplandırılabilir. Olumsuz kabul edilen tutumlar; obje veya fikirler hakkında negatif inanç sahibi olma, reddetme ya da sevgi göstermeme, obje ya da fikirlere karşı tepki gösterme ile meydana gelebilir (Demirhan ve Altay, 2001: 20). Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi dersleriyle alakalı olumlu tutumlar göstermesi ders faaliyetlerinin etkin işlenebilmesine yardımcı olup dersin hem özel hem de genel maksatlarına erişmesine olanak sağlayabilmektedir; öğrenciler ilerdeki birçok fiziki faaliyete kendi rızalarıyla

katılabilirler. Beden eğitimi ve spor dersleri kendilerine özgü işleyişleri nedeni ile diğer branş derslerinden farklılaşmaktadır. Bu farklılaşma nedeni ile de birçok çalışmanın konusunu oluşturmuştur (Matthys ve Lantz, 1998; Yıldırım, 2006; Öncü; 2007; Zeng ve ark., 2011; Karadağ, 2012; Zengin, 2013). Öğrenciler diğer branş derslerine gösterdikleri gibi beden eğitimi ve spor dersine karşı da pozitif ya da negatif bir tutum içerisinde olabilirler. Olumlu tutum gösteren öğrenciler beden eğitimi ve spor derslerine daha coşkulu bir şekilde katılım sağlayarak başarı ihtimallerini arttırabilmektedirler.

1.1. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı Erzurum ilinin Tekman ilçesinde yer alan ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi ve spor derslerine karşı tutumlarının çeşitli sosyodemografik değişkenlere göre incelenmesi ve elde edilen bulguların analiz edilmesidir. Bu sayede ileride yapılacak olan benzer araştırmalara ışık tutacağı düşünülmektedir.

1.2. Araştırmanın Önemi

Beden eğitimi ve sporun asıl maksadı, talebelerin aktivite aracılığıyla eğitim almasını sağlamak suretiyle hepsinin mevcut potansiyellerini maksimum seviyeye çıkarabilmektir. Ek olarak öğrencilerin fiziki, beyinsel, sosyal ve duygusal anlamda gelişimlerini yine maksimum düzeye çıkarmaya yardımcı olmaktır (Kangalgil, 2006). Dolayısıyla beden eğitimi önem taşıyan bir derstir.

1.3. Araştırmanın Sınırlılıkları

*Bu araştırma kullanılan Güllü ve Güçlü (2009) tarafından geliştirilmiş “Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği” ile sınırlandırılmıştır.

*Araştırmaya gönüllü olarak katılan 90 kız 69 erkek toplam 159 gönüllü ortaokul öğrenci ile sınırlandırılmıştır.

1.4. Araştırmanın Varsayımları

- 1) Bu araştırmada örneklemin evreni temsil ettiği varsayılmıştır.
- 2) Araştırmaya katılan öğrencilerin anketleri samimi içten ve birbirlerinden etkilenmeden doldurdıkları varsayılmıştır.

1.5. Araştırma Soruları

Araştırma Sorusu 1:

Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi dersi tutum düzeyleri yaşlarına göre farklılık gösterir mi?

Hipotezler:

H0: Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi dersi tutum düzeyleri yaşlarına göre farklılık göstermemektedir.

H1: Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi dersi tutum düzeyleri yaşlarına göre farklılık göstermemektedir.

Araştırma sorusu 2:

Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi dersi tutum düzeyleri cinsiyetlerine göre farklılık gösterir mi?

Hipotezler:

H0: Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi dersi tutum düzeyleri cinsiyetlerine göre farklılık göstermemektedir.

H1: Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi dersi tutum düzeyleri cinsiyetlerine göre farklılık göstermektedir.

Araştırma sorusu 3:

Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi dersi tutum düzeyleri sınıflarına göre farklılık gösterir mi?

Hipotezler:

H0: Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi dersi tutum düzeyleri sınıflarına göre farklılık göstermemektedir

H1: Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi dersi tutum düzeyleri sınıflarına göre farklılık göstermektedir.

Araştırma Sorusu 4:

Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi dersi tutum düzeyleri sahip oldukları kardeş sayılarına göre farklılık gösterir mi?

Hipotezler:

H0: Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi dersi tutum düzeyleri sahip oldukları kardeş sayılarına göre farklılık göstermemektedir.

H1: Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi dersi tutum düzeyleri sahip oldukları kardeş sayılarına göre farklılık göstermektedir.

Araştırma Sorusu 5:

Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi dersi tutum düzeyleri ailelerinin aylık gelir düzeylerine göre farklılık gösterir mi?

Hipotezler:

H0: Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi dersi tutum düzeyleri ailelerinin aylık gelir düzeylerine göre farklılık göstermemektedir.

H1: Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi dersi tutum düzeyleri ailelerinin aylık gelir düzeylerine göre farklılık göstermektedir.

Araştırma Sorusu 6:

Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi dersi tutum düzeyleri babalarının eğitim düzeyine göre farklılık gösterir mi?

Hipotezler:

H0: Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi dersi tutum düzeyleri babalarının eğitim düzeyine göre farklılık göstermemektedir.

H1: Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi dersi tutum düzeyleri babalarının eğitim düzeyine göre farklılık göstermektedir.

Araştırma Sorusu 7:

Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi dersi tutum düzeyleri annelerinin eğitim düzeylerine göre farklılık gösterir mi?

Hipotezler:

H0: Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi dersi tutum düzeyleri annelerinin eğitim düzeylerine göre farklılık göstermemektedir.

H1: Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi dersi tutum düzeyleri annelerinin eğitim düzeylerine göre farklılık göstermektedir.

Araştırma Sorusu 8:

Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi dersi tutum düzeyleri babalarının mesleğine göre farklılık gösterir mi?

Hipotezler:

H0: Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi dersi tutum düzeyleri babalarının mesleğine göre farklılık göstermemektedir.

H1: Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi dersi tutum düzeyleri babalarının mesleğine göre farklılık göstermektedir.

Araştırma Sorusu 9:

Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi dersi tutum düzeyleri annelerinin mesleğine göre farklılık gösterir mi?

Hipotezler:

H0: Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi dersi tutum düzeyleri annelerinin mesleğine göre farklılık göstermemektedir.

H1: Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi dersi tutum düzeyleri annelerinin mesleğine göre farklılık göstermektedir.

İKİNCİ BÖLÜM

GENEL BİLGİLER

2.1. Beden Eğitimi ve Spor

Beden eğitimi bireylerin psikomotor, duyuşsal ve bilişsel alanda fiziksel aktiviteler aracılığıyla gelişmelerini sağlayan eğitim programlarının bütünleyici bir parçası olarak gösterilmektedir (MEB, 2009). Bu açıdan bakıldığında beden eğitimi bireyin tüm yönleriyle gelişmesini sağlamakla birlikte bireyin içinde bulunduğu toplumun gelişmesine de önemli katkılar sunmaktadır (Heper, 2012). Spor ise yarışmayı merkezine alan rekor kırma ve şampiyon olma amacı taşıyan fiziksel etkinlikler olarak tanımlanmaktadır. Spor, beden eğitimi kavramıyla benzer özellikler göstermesine rağmen yapacağı spor ile ilgili araç gereçlere ve kurallara ihtiyaç duyması, yarışma, reklam aracı olma, meslek olarak yapılabilme, seyir ve politika aracı olma, üretime katkı sağlama, toplumlar arası etkileşimi artırma ve profesyonel bir uğraşı olarak yapılabilme açısından farklılık gösterebilmektedir (Heper, 2012).

2.1.1. Tarihsel gelişimi. Beden eğitimi ve sporun tarihsel gelişim sürecini incelemek; beden eğitimi ve sporun hangi aşamalardan geçtiğini, ne için yapıldığını, nasıl ve ne zaman ortaya çıktığını ve toplumların kültürel yapılarının tanınmasını sağlayacaktır. Böylece sporun zaman içerisinde değişiminin incelenmesiyle spor hakkında daha geniş bilgiye sahip olunacak ve alan çalışmaları farklı bir boyut kazanabilecektir.

Toplumların spor tarihlerinin incelenmesi günümüzde beden eğitim ve sporun konumunu açıklamak için önemli bir kaynak olarak görülmektedir. Her toplumun kendisine ait olan ve genel yapısını belirleyen gelenekleri, tutkuları ve alışkanlıkları bulunmaktadır. Kültür açısından farklı niteliklere sahip olan toplumlarda aynı konularda farklı görüşlere sahip

olunabilmektedir. Bu yüzden geçmişte ve günümüzde yaşayan toplumlarda sporun hangi görevleri üstlendiği ve hangi kültürün nasıl bir spor anlayışı ortaya çıkarttığı, sporun tarihsel süreç içerisinde incelenmesiyle mümkün olabilmektedir (Şahin, 2003). Ayrıca spor tarihi sayesinde sporun, birey ve toplum üzerindeki etkisi görülebilmekte, sporun ne şekilde ortaya çıktığı ve neden ortadan kaybolduğuyla ilgili olarak açıklamalar getirilebilmektedir (Dever, 2010).

Fişek, ilk sporların ortaya çıkışını 5-6 bin yıl öncesine, tarihin bilinen ilk devletleri olan Mısır ve Babil toplumlarına dayandırmakta ve sporun bu toplumlarda bir beceri yarışırma oyunu olarak ortaya çıktığını savunmaktadır. Ancak genel olarak tarihte ortaya çıkan ilk sporların savunma ve saldırı kökenli olduğu düşünülmektedir. Çünkü ilkel zamanda yaşayan insanların ölüm kalım savaşından başarıyla ayrılmaları için araçlı ya da araçsız olarak zorunlu bedensel eylemleri yapmaları gerekmektedir (Fişek, 2003 ; Dever, 2010).

Tarihte ilk sporların savunma ve saldırı amacıyla gerçekleştirilmiş olmaları yapılan bu eylemlerin spor olduğu anlamına gelmemektedir. Çünkü sergilenen beceriler o dönemde spor olarak gerçekleştirilmemektedir. Yapılan bir becerinin spor olarak nitelendirilebilmesi için yaşam kaygısından uzak ve serbest zaman dilimleri içerisinde yapılması gerekmektedir. Ancak yapılan beceriler sporun temelini oluşturduğu için “spora başlangıç” aktiviteleri olarak ifade edilmektedir (Dever, 2010). Yapılan arkeolojik kazılar neticesinde gün yüzüne çıkartılan belge ve elde edilen bulgulara göre boks, güreş, okçuluk ve eskrim gibi sporların M.Ö. 3000 yıllarında Mısır ve Sümerler gibi tarihin ilk devletlerinde yapıldığı görülmüştür (Dever, 2010). Savunma ve saldırı amaçlı sporların ortaya çıkışından sonra demir çağında insanın doğayla girdiği mücadelesinden dolayı taşıma ulaştırma ihtiyaçları ortaya çıkmış ve kürek, kızıak, kayak, binicilik, kano ve yelken gibi spor branşlarının ilkel biçimleri oluşmuştur (Fişek, 2003 ; Öztürk, 1998). Tarihte en son takım sporlarının ortaya çıktığı görülmektedir. İnsanların birbirine ihtiyaç duyması, birlikte hareket etmesi ve iş bölümü yapması boş zaman

oluşmasını sağlamış ve bu durum da takım sporlarının doğmasına zemin hazırlamıştır(Dever, 2010).

Geçmişten günümüze geldikçe sporun farklı toplumlarda farklı şekillerde ve anlayışta gerçekleştirildiği görülmektedir. Çin uygarlığı beden faaliyetlerini oldukça geniş bir biçimde uygulamış ve M.Ö. 2700'e doğru dini referans alan bir beden eğitimi yöntemi olan Kung-fu branşını ortaya çıkarmıştır. Çin uygarlığı Kung-fu' nun uygulanmasını sağlamakla birlikte yarışmalar düzenlemiş ve yarışma sonucunda galip gelene değil de mağlup olana zayıflığını gidermesi amacıyla Şarap Kupası sunulmuştur (Dever, 2010). Çin Uygarlığı böylece sporun ahlaki yönünü de gerçekleştirerek sporun özüne bağlı kaldığını göstermiş ve böylece sporda ahlaki yozlaşmayı önlemeye çalışarak sporda erdemi temsil etmiştir.

Japonlar ise tarihteki ilk biçimsel spor örgütünün kurulmasını sağlamış ve okullar arası yüzme yarışmaları düzenlemek için Japonya imparatoru Yoozei tarafından 1603 yılında yüzme federasyonu kurulmuştur (Fişek, 2003). Antik Yunan toplumu incelendiğinde ise siteler arasında sürekli olarak yaşanan mücadele göze çarpmaktadır. Yunan toplumunda farklı site devletlerinde yaşayan insanlar savaşa her zaman hazır olmak için sürekli antrenmanlı olarak bulunmuşlar ve kusursuz bir kaslı vücut yapısına sahip olmak istemişlerdir (Dever, 2010). Antik Yunan toplumunun bu durumu zamanla site devletleri arasında din üzerine temellenen olimpiyat oyunlarının oluşmasına zemin hazırlamıştır. Olimpiyat oyunları efsaneye göre Elis Kralı Iphitos'un ortaya koyduğu çabayla M.Ö. 776 yılında başlamış ve eski Yunan toplumunun en çok önem verdiği bayram olarak toplumsal barışın oluşmasına katkı sağlamıştır (Saltuk, 1995 ; Dever, 2010). M.Ö 776 yılından başlayarak M.S. 392 yılına kadar devam eden olimpiyatlar temelinde dini referans olsa da siyasi, sosyal ve kültürel alan da olimpiyatların yapılması konusunda diğer sebepler olmuştur (Dever, 2010). Böylece tarihten günümüze sporun toplumun birçok alanını etkilediği ve toplumsal bir olay haline geldiği görülmektedir.

2.1.2. Beden eğitimi ve sporun önemi. Spor ve beden eğitimi bireyin sağlıklı bir karakter yapısına sahip olmasına hedefleyen ahlaki verimliliğin artırılmasını bireylerin milli olarak güçlü bir duyguyu paylaşmasını hedefleyen insan ile doğrudan ilgili eğitsel bir faaliyettir. Bireylerin yaşadıkları toplumda daha mutlu ve pozitif olmalarında zihnen olduğu kadar beden gelişimlerinin de uyum içinde olmasında etkili bir rol oynar. Bununla birlikte beden eğitimi ve spor faaliyetlerini gerçekleştirilmesine bağlı olarak kazanılan başarılar sayesinde de toplumların kendi ülkelerinin tanıtımlarını ve reklamlarını yapabilmeleri açısından da önemli bir yere sahiptir. Yani beden eğitimi ve spor etkinlikleri ile birden fazla özelliğin elde edilebilmesi muhtemeldir. Bu özellikler ise iki başlık altında toplanabilir bunlar;

a) Fiziki yeterlikler (güçlülük, esneklik, dayanıklılık, hız, hareket, eşgüdüm v.b)

b) Duyuşsal yeterlikler (rekabet isteği, paylaşma arzusu, çalışma disiplini, yiğitlik, çabalama hırısıdır (İnal, 2015).

Beden eğitimi etkinlikleri sayesinde var olan kilolar harcanmakta; immun sistem güçlenmekte; solunum ve dolaşım sistemleri verimli çalışmakta, dikkatli düzenli beslenilmekte: çeşitli spor dallarına özgü farklı beceriler, teknikler ve taktikler de öğrenilmektedir (Güllü, 2007).

Çöndü'nün (1999) yapmış olduğu çalışmaya göre beden eğitimi aktivitelerinin bir diğer faydası ise gençlere sigara içmek, kumar oynamak, alkol ve uyuşturucu gibi bağımlılık yaratan zararlı şeylerden uzak tutmak için önemli bir uğraş olarak düşünülmektedir. Sönmez ve Sunay'ın (2001) yapmış olduğu çalışmalarında ise Beden eğitimi ve spor dersinin eğitimdeki yerinin çok önemli olduğunun bu sebepten dolayı bu dersin eğitim programları içerisinde daha fazla yer alması gerektiğini vurgulamışlardır. Eğitim kurumlarında öğrencilere, toplumun ve onların gereksinimleri göz önünde bulundurularak onların fiziki, sosyal, bilişsel, duyuşsal ve toplumsal gelişimlerini sağlamak için okutulan derslerden biri de beden eğitimi dersidir.

2.1.3. Eğitimde beden eğitimi ve spor anlayışı. Spor eğitimi bireyin içindeki spor yapan insanın uyanmasını sağlamakta ve harekete geçmesi konusunda istekli kılmaktadır. Böylece sportif kabiliyeti bulunanlar spor eğitimi sayesinde fark edilerek sportif dehaların ortaya çıkartılması sağlanmaktadır. Spor eğitimi olmadan sporda yıldız adaylarının çıkması oldukça zor bir durum olarak görülmektedir (Erdemli, 2008). Ancak spor eğitiminde tek amaç zirve sporcularının ortaya çıkarılması değil aynı zamanda bireylere hayat boyu spor yapabilme alışkanlığını kazandırmaktır. Eğitim müfredatı içerisinde yer alan beden eğitimi ve spor dersi bireylere fiziksel, bilişsel ve duyuşsal alanda bilgi ve becerilerin öğretilmesiyle topluma sağlıklı düşünebilen, üretken, verimli, ahlaklı ve kendini ifade edebilme becerisi olan özgüveni yüksek bireyler yetişmesine önemli katkılar sağlamaktadır. Sporun, eğitim aracılığıyla bireylere öğretilmesine Antik Yunan dönemlerinde belirgin bir şekilde rastlanılmaktadır.

Fiziksel eğitimin, ahlak ve zihin eğitiminin temelini oluşturduğunu savunan Yunan toplumu sporu, eğlence ve oyundan daha fazla önem taşıyan bir olay olarak görmekteydi. Bu yüzden Yunanlılara göre spor en iyi ve en erdemli olana ulaşmak için gerçekleştirilen bireysel niteliklere sahip bir etkinlik olarak benimsenmektedir. Eski Yunan toplumunda eğitimin özünü oluşturan Kalokagathia (kalos-güzel, agathos-iyi) anlayışı, insanın tüm yönleriyle iyi ve güzel olmasını savunan ve bunun için bireyin fiziksel güzelliğine ve ahlaki yanına odaklanan bir anlayış olarak ifade edilmektedir. Eğitimin temeline bu anlayışı alan Yunanlılar böylece beden ve zihin açısından uyumlu bir kişilik oluşturulmasını hedeflemiş ve eğitimde temel derslerle birlikte 7 yaşından itibaren zorunlu olarak düzenli fiziksel etkinlik yapılmasını kabul etmişlerdir. Bu amaçla paidotribes adıyla anılan beden eğitimi öğretmenleri ile spor okulu olan gymnasium ve güreş okulu olan palaistralarda fiziksel eğitim verilmiştir (Dürüşken, 2012). Ortaçağa gelindiğinde Katolik kilisesi, beden eğitimi ve sporun bedeni güzelleştireceğini ve böylece ruhu kirleteceğini savunarak insanları sportif etkinliklerden uzak

tutmaya çalışmıştır (Philips ve Roper, 2006). Ancak Rönesans döneminde hümanizm akımının etkisiyle ortaçağda bedene karşı olan tutum değiştirilmiş, insanın manevi yönüyle birlikte bedenin önemi de vurgulanarak beden eğitimi ve spora daha önem verilmeye başlanmıştır (Mechikoff ve Estes, 1998). Aydınlanma dönemine gelindiğinde eğitim ve beden eğitimi de dahil olmak üzere birçok alanda değişim ve gelişmeler yaşanmış ve ideal birey ve toplum oluşturulması için insan hareketi hakkında görüşler ortaya konulmuştur. Özellikle Jean Jacques Rousseau (1712-1788) fikirleriyle yaşadığı dönemi ve sonraki dönemleri etkilemiş, Emile adlı romanında ideal eğitim anlayışını yansıtan fikirlerini kitabında açıklamıştır. Rousseau, Antik Yunan döneminden itibaren değeri her geçen gün azaltılan beden eğitimi yüksek seviyelere çıkarmış ve çocukların aktif olarak açık havada etkinliklere katılmaları gerektiğini belirtmiştir. Böylece çocukların duygularını kendi yaşadıklarıyla geliştirebileceğine inanmış ve yüzme, koşu, tırmanma ve sıçrama gibi etkinliklerin önemini vurgulamıştır. Rousseau'nun eğitim fikirlerinden etkilenecek bu görüşleri uygulama aşamasına geçiren isim ise Johann Bernhard Basedow (1723-1790) olmuştur. Basedow bu amaçla öğrencilerinin hareket özgürlüğünü savunmuş ve bunun için eskrim, binicilik, dans ve müzik etkinlikleri gibi çeşitli aktiviteler oluşturmuştur. Ayrıca bu dönemde modern beden eğitiminin kurucusu olarak kabul edilen Friedrich GutsMuths beden eğitiminin yasal bir zemine oturtulmasını sağlamıştır. Schnepfenthal Eğitim Enstitüsü'nde beden eğitimi öğretmeni olarak görev yapan GutsMuths (1759- 1839) bireyi geliştirici özelliklerine göre fiziksel etkinlikleri farklı kategorilere ayırmıştır. Spor ile bireylerin ve dolayısıyla toplumun sağlığını geliştireceğine inanan GutsMuths jimnastiğe önem vermiş ve jimnastik programları hazırlamıştır. Daha sonraki dönemlerde öğrencileri GutsMuths'un görüşlerinden etkilenecek jimnastik üzerine çalışmalar gerçekleştirmişlerdir (Mechikoff ve Estes, 1998). İngiliz toplumunun ise beden eğitimi, eğitim içerisinde nasıl kullandığına bakıldığında müfredat içerisinde beden eğitiminin büyük bir öneme sahip olduğu görülmektedir. İngilizler özellikle

yatılı kolejlerde öğrencilerin çağa uygun olmayan tutum ve davranışlarını değiştirmek için spor bir araç olarak kullanılmıştır (Yıldıran, 2011).

Ülke tarihimizde beden eğitimi ve sporun uygulama sahasına bakıldığında ise ilk zamanlarda ders olarak değil de talim olarak yer aldığı görülmektedir. Osmanlı Devleti'nde beden eğitimi ve spor, savaş eğitimi amacıyla kullanılmış ve bu eğitim; askeri eğitim öğretim kurumları, saray eğitim öğretim kurumları ve halk eğitimi veren kurumlardan olan tekkelerde verilmiştir (Soyer, 2004). Osmanlı İmparatorluğu ve Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nde beden eğitimi ve spor derslerinin “jimnastik” ismi altında bilimsel anlayışı temele almasından ziyade daha çok bedeni sergileme anlayışı olarak yer almıştır. Beden eğitimi ve spor dersi gelişim süreci içerisinde terbiye-i bedeniye, jimnastik ve beden eğitimi gibi farklı isimler altında ifade edilmiş ve hepsinde jimnastik eğitimi verilerek ders işlenmiştir. Spor tarihine bakıldığında uzun bir geçmişi olan beden eğitimi ve sporun ders olarak eğitim sistemimize girmesi son iki yüzyıl içerisinde gerçekleşmiş ve bu oldukça geç bir süre olarak kabul edilmiştir (Dever ve İslam, 2015).

Osmanlı Devleti'nde beden eğitimi derslerinin eğitim alanında uygulanması Sultan Abdülmecit tarafından 1839 yılında ilan edilen Tanzimat Fermanı ile olmuştur. Bu ferman ile birçok alanda yaşanan gelişme eğitimde de kendisini göstermiş ve spor dersleri okutulmaya başlanmıştır (Dever ve İslam, 2015). Tanzimat Fermanı'nın ilan edilmesiyle birlikte o dönemde yoğun ilgi gören jimnastik ders olarak okulların programlarında yer almaya başlamıştır (Baysal, 1981; Dever ve İslam, 2015). Bu dönemde ilk jimnastik dersleri Askeri ve Harbiye idadilerinde (lise) 1863 yılında vermeye başlanmış ve dersler “Riyazat-ı Bedeniye” adıyla ders programına dahil edilmiştir (Dever ve İslam, 2015). Bu dönemde beden eğitimi derslerinin verildiği diğer önemli bir eğitim kurumu ise Enderun Mektepleri'dir. Sarayda eğitim veren bir eğitim kurumu olan Enderun Mektepleri'nde beden eğitimi ve askerlik dersleri verilmesinin yanı sıra binicilik, ok ve mızrak atma, kılıç ve gürz kullanma

dersleri de verilmiştir (Güven, 2013). Jimnastik dersleri 1868 yılında açılan Mekteb-i Sultani’de de sabahları ikişer saat uygulanmak üzere ders programına alınmıştır (Dever ve İslam, 2015). Bu dönemde jimnastik derslerine ilk zamanlarda Curel, Moiroux, Martinetti ve Stangalli gibi yabancı eğitimciler girerken sonraki yıllarda bu isimlerin yetiştirdiği Faik Üstünidman, Mazhar Bey, Abdurrahman Robenson ve Ahmet Robenson gibi Türk eğitimciler de ders vermiştir (Tekil, 1985 akt. Dever ve İslam, 2015). Bu dönemde ders veren ilk Türk jimnastik öğretmeni idmancılar şeyhi olarak anılan Faik Üstünidman’dır (Atabeyoğlu, 1985 akt. Çelik ve Bulgu, 2010 ; Dürüşken, 2012). Osmanlı Devleti’nde eğitim alanındaki en büyük yeniliklerden biri olarak görülen Maarif-i Umumiye Nizamnamesinin 1869 yılında yayınlanmasıyla birlikte medrese sistemindeki eğitimden vazgeçilmiş ve eğitim devlet meselesi olarak ele alınmıştır. Eğitimin devlet meselesi haline gelmesiyle beden eğitimi (jimnastik) dersi de kendine yer bulmuş ve devlet okullarında jimnastik dersi uygulamaya konulmuştur (Dever ve İslam, 2015). Kabul edilen nizamname ile birlikte zaman içerisinde rüştiyeler, tıbbiye ve idadiler gibi farklı okul türleri ve kademelerinde jimnastik ve eskrim dersleri; diğer bazı okullarda ise askerlik ve meç dersleri verilerek bireylerin fiziksel gelişimleri eğitim aracılığıyla sağlanmaya çalışılmıştır (Erdemli, 2008 ; Tayga, 1990 akt. Dever ve İslam, 2015 ; Tayga, 1990 ; Nafi, 2002 akt. Dever ve İslam, 2015). Daha sonraki zaman dilimlerinde birçok okulda ders programına spor içerikli dersler alınmış ve okutulmuştur (Akyüz, 2001). İsveç’e eğitim almak için gönderilmiş olan Selim Sırrı Tarcan’ın Maarif Nazırı Emrullah Efenditarafından Maarif Mektepleri Müfettişliğine atanması ise okullarda beden eğitimi dersinin bilimsel bir şekilde uygulanmaya başlandığının miladı olarak kabul edilmektedir (Tayga, 1990 akt. Dever ve İslam, 2015). Tarcan 1915 yılında yaklaşık 100 kadın ilkokul öğretmenine jimnastik dersi vererek beden eğitimi öğretmeni yetiştirmeye çalışmıştır. Erkek beden eğitimi öğretmeni yetiştirmek için de çaba gösterilmiş ancak 1. Dünya Savaşı sebebiyle başarılı olunamamıştır. Bu yüzden ilk beden eğitimi öğretmeni

yetiştirme çabalarının II. Meşrutiyet döneminde atıldığı söylenbilir (zakır, 2013). Ancak cumhuriyet döneminde gelindiğinde gerçekleştirilen Birinci Heyet-i İlmiye toplantısında terbiye-i bedeniye dersleri ve bu dersleri verecek ğretmen eksikliği eğitimde bu dönem için yaşanan büyük bir problem olarak görülmüştür. Öğretmen açığını gidermek amacıyla eğitim enstitüleri kurulmaya başlanmış ve 1932 yılında Gazi Orta Muallim Mektebi ve Terbiye Enstitüsü, beden terbiyesi bölümünü de bünyesine dahil ederek beden eğitimi ğretmeni yetiştiren ilk kurum olmuştur (Oğuzkan, 1983 akt. Dever ve İslam, 2015). Daha sonra 1978-1979 eğitim ğretim yılında Talim Terbiye Kurulu'nun 08.02.1979 tarih ve 20 sayılı kararıyla branş ğretmeni yetiştiren üç yıllık Eğitim Enstitülerinin ğretim süresi dört yıla çıkarılmıştır. Adı “Yüksek ğretmen Okulu” olarak belirlenen bu okulların bazılarında beden eğitimi bölümünün açılması kararlaştırılmıştır (zkan, 1991). Yükseköğretim kurumları teşkilatı hakkındaki 41 sayılı kanun hükmünde kararnameyle de 30 Mart 1983 tarihinde 2809 sayılı kanunla aynı Şekliyle kabul edilmiş ve bu kanunun belirttiğizereniversiteler bünyesi içinde beden eğitimi spor bölümlerinin açılmasını sağlayarak beden eğitiminin uygulama alanı genişletilmiştir (URL-1).

Sekiz yıllık kesintisiz eğitim kararının 16 Ağustos 1997 tarihinde alınmasıyla birlikte beden eğitimi ve spor dersinin önemi artırılmıştır. Özellikle ilköğretime yeni başlayan çocukların spor aracılığıyla; kurallara uymayı öğrenmesi, zamanı etkili bir Şekilde kullanması, vücudunu ve organlarını tanıyabilmesi ve karmaşık becerileri uyum içinde yapabilmeleri sağlanmıştır (Yrek, 2017). Beden eğitimi ve spor dersi 2001-2002 eğitim ğretim yılı ile haftada 2 ders saati zorunlu olmakzere uygulanmış ancak 2006-2007 eğitim ğretim yılında ilköğretim ikinci kademesinde 1 ders saatine düşürülmüştür. İlerleyen yıllarda bu karardan dönülerek 2010-2011 eğitim ğretim yılında beden eğitimi ve spor dersinin zorunlu olmakzere 2 ders saati olarak uygulanması sağlanmıştır(Yrek, 2017). 2012 yılına gelindiğinde ise eğitimde köklü bir karar alınmış ve30/03/2012 tarihli 6287 sayılı kanun ile 4+4+4 zorunlu

eğitim 12 yıla çıkarılmıştır. Kabul edilen yeni sistemle spor liseleri açılmış ve spor alanında daha bilgili ve becerili sporcuların yetiştirilmesinin n açılmıştır. Alınan 4+4+4 kararı ile farklı sınıflarda farklı isimler altında spor dersi işlenmiş ve kimi sınıflarda ders saati sayısı artarken kimi sınıflarda ders saati azalmıştır. Örneğin daha önceki sistemde 4 ve 5. sınıflarda beden eğitimi ve spor dersi 2 ders saati olarak işlenmiş ve bu derslere beden eğitimi öğretmenleri girmiştir. Ancak yeni sistemde 1, 2, 3 ve 4. sınıflar ilkokul olarak kabul edilmiş, bu sınıflarda oyun ve fiziki etkinlikler dersi işlenmiş ve bu derslere de sınıf ğretmenlerinin girmesine karar verilmiştir (URL-2). Oyun ve fiziki etkinlikler dersinin adı daha sonra değiştirilmiş ve beden eğitimi ve oyun dersi olarak ifade edilmiştir. Beden eğitimi ve oyun dersi; 1, 2 ve 3. sınıflarda haftada 5 ders saati olarak uygulanırken 4. sınıflarda haftada 2ders saati olarak işlenmektedir (URL-3). Ortaokul olarak kabul edilen 5, 6, 7 ve 8.sınıflarda ise beden eğitimi ve spor dersi imam hatip okullarında haftada 1 ders saati olarak uygulanırken, diğer ortaokullarda haftada 2 ders saati olarak gerçekleştirilmektedir (URL-5; URL-4). Ayrıca ortaokullarda beden eğitimi ve spor dersinin dışında seçmeli ders olarak spor ve fiziki etkinlikler dersi bulunmaktadır.

2.1.4. Beden eğitimi ve spor dersinin genel ve özel amaçları. Beden eğitimi ve spor dersinin genel amacı, 1739 sayılı Milli Eğitim Kanunu uyarınca Türk milletinin gelenek, görenek ve kültürel yapısının getirdiği değerler göz önüne alındığında bireylerin fiziksel ve ruhsal sağlığını koruma ve geliştirme, olumlu benlik algısı oluşturma, genel ahlak ilke ve kurallarına bağlı kalma, iş verimi sağlama, olumlu düşünebilme becerisinin elde edilmesini sağlama, milli birlik ve beraberlik duygularına sahip olma, hak ve özgürlüklerinin neler olduğunu bilme ve toplumda yaşayan diğer bireylerin haklarına sayđı gösterme gibi temel değerlerin ve duyguların oluşmasını sağlamak ve geliştirmektir (MEB, 2000).

Bireyler arasında beden eğitimi ve sporun, amatörlük anlam ve kapsamı içerisinde yayılıp gelişmesini sağlayarak sporun özünün canlı kalmasını desteklemek ve herkes için spor

anlayışıyla tüm toplumun spor yapma anlayışına sahip olmasını gerçekleştirmek, beden eğitimi ve spor dersinin genel amaçları arasında gösterilmektedir. Ayrıca insanların beden ve ruh sağlığını geliştirmek, genç, orta ve yaşlı insanların serbest zamanlarının değerlendirilmesini sağlamak ve toplumdan soyutlanan bireylerin topluma kazandırılmasını sağlamakta beden eğitimi ve sporun genel amaçları arasında sayılmaktadır (İnal, 2015).

Çağımızın getirdiği sedanter hayat tarzı, iş hayatının getirdiği stres, günlük yaşamın bireyde oluşturduğu monotonluk, günden güne artan obezite riski, toplumda her geçengün ahlaki yozlaşmanın artması ve teknolojinin bireyleri yalnızlaştırması ve gençlerin sanal oyunlara olan bağlılığı gibi birçok sebep bireyi gerçek yaşamdan alıkoymaktadır. Bu yüzden hayatın özünü gerçek manada hissedebilmek, yalnızlıktan kurtularak sosyalleşmek, yeni insanlarla tanışmak, stres ve monoton hayatın sıradanlığını üzerinden atmak, daha hareketli, daha canlı ve neşeli bir hayata sahip olmak beden eğitimi ve sporun genel amaçları arasında sayılabilir.

Beden eğitimi ve spor dersinin özel amaçları ise ortaöğretim beden eğitimi ve spor dersi öğretim programında aşağıdaki şekilde ifade edilmiştir(MEB, 2018)

1. Dünyada ve Türkiye’de sporun tarihsel gelişimi ile ilgili olarak bilgi sahibi olma,
2. Fiziksel etkinliklere katılmayla bilgi, beceri ve hareketler geliştirme ve bu becerileri alışkanlık haline getirerek uygulama,
3. Türk spor tarihinde başarı göstermiş olan sporcuları tanınma,
4. Sportif etkinlikler aracılığıyla spor kültürü edinme, sporun gerektirdiği kuralları, bilgi ve becerileri uygulama, bu becerileri yaşantısına transfer etme,
5. Engellilerin ve özel eğitime ihtiyaç duyan kişilerin bedensel, ruhsal ve sosyal olarak gelişim gösterebilmek için sportif etkinliklerin önemini ve rolünün farkında olma ve bunu kavrama,

6. Milli bayramların ve kurtuluş günlerinin anlamını, önemini kavrama ve bu kutlamalara katılmak için gönüllü olma,

7. Atatürk'ün ve Türk düşünürlerinin beden eğitimi ve sporla ilgili olan düşüncelerini kavrayabilme,

8. Spor organizasyonlara katılarak spor bilincini geliştiren sosyal bireyler olma,

9. Fiziksel etkinliklere düzenli katılım yoluyla sağlığa olumlu etkisi olan bilgi ve becerileri yaşamında ve kişisel gelişiminde kullanma,

10. Beden ve ruh sağlığına olumsuz olarak etki eden alışkanlık ve bağımlılıklardan uzak durma,

11. Toplumda yaşayan diğer insanların da varlığını kabul ederek diğer bireylere karşı her zaman dürüstlük, saygı, “adil oyun (fair play)” çerçevesinde davranışta bulunma ve bunu alışkanlık haline getirme,

12. Spor alanında faaliyet gösteren meslek gruplarını tanıma ve haklarında bilgi sahibi olma.

Beden eğitimi ve spor dersinin genel ve özel amaçları doğrultusunda birey ve toplum üzerinde birçok faydası bulunmaktadır.

2.1.5. Beden eğitiminin ve sporun temel faydaları

- Eğitim kavramı bütün organizmayı kapsamaktadır. Beyin-beden sağlamlığı, eğitimin ana felsefesini meydana getirmektedir.

- Genel eğitimin ayrılmaz parçalarından bir tanesi de beden eğitimidir. Bu dersin amacı aynı zamanda eğitimin de amaçları ile uyum sağlamaktadır ve bahsi geçen amaçların hayata geçirilmesine yardımcı olur.

- Beden eğitimi dersinde gerçekleştirilen faaliyetler öğrencilerin büyümesine ve gelişimine katkı sağlamaktadır. İnsanların sahip olduğu organizmanın optimum seviyede gelişim göstermesi büyük kas sınıflarının katılım gösterdiği vücutsal faaliyetlere bağlıdır.

- Serbest vakitlerin değerlendirilmesi bakımından beden eğitimi önemlidir.
- Kendini ifade etme ve yaratıcı olma konularında beden eğitimi olanak yaratmaktadır. Kişi, bedenini duygularını ifade edebilmek için kullanabilir, yaratıcı hareketler geliştirme imkânı sağlamaktadır.
 - Kültürel gelişim bakımından, estetiğe dayalı beğeni, artistik üretim bakımlarından beden eğitimi katkı sağlayıcı bir unsurdur.
 - Oyunlar ve spor alanı içerisinde sağlanan etkileşim sayesinde duyguların boşaltılması ve kontrol edilmesi olanaklarını sağlayarak duyguların kişinin kontrolünde olmasına beden eğitimi katkı sağlamaktadır.
 - Kişilerin karakter ve kişilik gelişimleri için yardımcı unsurdur. Ekip ruhu, sadakat, bağlılık, etkileşim, iletişim gibi özellikler oyun ve spor alanlarında ortaya çıkmaktadır. Ekip arkadaşlarına ve rakiplerine uyum sağlamak, toplumsal uyumu da arttıracak ve dolaylı kişilik gelişimi sağlayacaktır.
 - Organik gelişim bakımından beden eğitimi önem taşımaktadır.
 - Beden eğitimi, psikomotor yeteneklerin gelişmesini sağlar.
 - Beden eğitimi, sağlığa dayalı ve korunma alışkanlıklarının gelişmesine olanak tanır.
 - Beyinsel gelişimin sağlanması için olanak tanır.
 - Siyasi süreç gelişimlerine yardımcı olur. Sınıf faaliyetlerinin planlanması ve devam ettirilmesi hususunda tüm kişilerin katılımı gerekmektedir.
 - Biyoloji, psikoloji ve sosyoloji alanlarında emareler beden eğitiminin temelini oluşturmaktadır. Etkinlikler bu emareler ışığında planlanır.
 - Kişilerin ihtiyaçları beden eğitiminin temelinde yer almaktadır. Hareket etme güdüsü ise en temel ihtiyaç olarak kabul görmüştür. Fiziki faaliyet ise hayatı devam ettirmek

için gerekli bir durumdur. Durağan modern hayat, bahsi geçen hususta beden eğitiminin önemini arttırmaktadır.

- Oyunlar, eğitsel potansiyel taşıyan içgüdüsel bir dürtü olarak kabul edilmektedir. Oyun oynamanın hareketli özelliği kişilerin daha doğru davranış şekilleri edinmeleri için kullanılabilir (Aracı, 2001).

2.1.6. Beden eğitimi ve spor dersinin bireyin gelişimi üzerindeki etkisi. Bebeğin anne rahmine düşmesi ile başlayan ve yaşamımız sona erene kadar devam eden süreç gelişim olarak kabul edilir. Bu süreç, rahme düşüldüğü andan ölüm anına kadar çeşitli alanlarda gelişim gösterilmesi sürecidir. Çevresel ve genetik unsurların etkileşimde bulunması neticesinde gelişim biçimlenmektedir (Başaran, 2000).

Gelişim için en yardımcı ders beden eğitimi ve spor dersidir. Çünkü çocukların hem beyinsel hem de fiziki yönden gelişimlerine katkı sağlamaktadır. Çocukların bu niteliklerinin gelişim göstermesiyle; öğrenme, anlama, kişiler ile ilişki içerisinde olma ve konuşma yetenekleri gibi nitelikleri pozitif yönde etkilenmektedir (Sarıdede, 2018).

Öğrencilerin fiziksel bakımdan daha sağlıklı olmaları beden eğitimi ve spor dersi ile mümkündür. Çocuklarının boylarının uzaması, kilo alması, vücutlarının sağlıklı bir duruma gelmesi gibi durumlara yardımcı olurken aynı zamanda enerjilerinin yükselmesi ve kendilerini daha mutlu hissetmelerini de sağlamaktadır. Ders içerisinde gerçekleştirilen fiziksel faaliyetler bedenin bütün işleyişini etkilemektedir (Muallimoğlu, 1998).

Psiko-motor gelişim, sinir ve kas işleyişindeki tüm gelişimlerdir. Beden eğitimi ve spor dersi ise bu işleyişe maksimum seviyede katkı sağlamaktadır. Dersler arasında bu bakımdan en faydalı ders olarak kabul edilmektedir. Gerçekleştirilen araştırmalarda, beden eğitimi ve spor dersine katılım gösteren öğrenciler ve katılım göstermeyen öğrenciler arasında

belirgin farklar tespit edilmiştir. Katılım gösteren öğrenciler yetenekleri bakımından pozitif yönde gelişmeler göstermişlerdir (Yenal vd., 1999).

Kas ve sinir gelişiminin gelişim göstermesi için beden eğitimi ve spor önem taşımaktadır. Derse katılım gösterilmesi ile öğrencinin düzgün bir duruş elde etmesi, vücudunu esnek bir yapıya kavuşturulması sağlanabilmektedir. Gerçekleştirilen faaliyetler dolayısıyla hem solunum hem de dolaşım sisteminde olumlu gelişmeler yaşanmaktadır (Yetim, 2011).

Fiziksel ve psiko-motor gelişmelere yardımcı olduğu gibi beden eğitimi ve spor dersi beynin gelişimine de katkıda bulunmaktadır. Bu derse katılım gösteren ve spor alanında aktif olan öğrencilerin daha iyi ilişkiler kurduğu, dışa dönük ve barış yanlısı kişiler olduğu tespit edilmiştir. Eğitimin tüm basamaklarında meydana getirilen ekiplerde yer alan öğrencilerin ders notu ortalamaları 5'lik sistemde 3,19 ve 4,17 arasında belirlenmiştir (Serbest vd., 2006).

Dolayısıyla spor alanında düzen sağlayan öğrencileri zihinsel anlamda rahatlatarak mutluluk sağladığı ve başarı sağlamalarına katkıda bulunduğu; problemleri giderme yeteneği gelişim göstermiş, akılcı, meraklarını gideren, pozitif ve hayata karşı olumlu tutum sergileyen, çevresine yarar sağlayan kişiler haline getirdiği ortaya koyulmuştur (Sarıdede, 2018).

Duygusal ve sosyal gelişim birbirleri ile direkt ilgilidir. Sosyal yönden gelişim göstermiş kişiler, duygusal bakımdan da gelişim göstermiş kuvvetli kişilerdir. Problemleri giderme yetenekleri diğerlerine göre daha yüksektir. İletişimi kuvvetli, pozitif ve mutlu kişilerdir. Beden eğitimi ve spor dersine katılım gösteren öğrenciler diğerlerine oranla daha çözüme odaklı ve hızlı düşünüp aksiyon alabilen öğrencilerdir. Spor faaliyetleri aracılığıyla yarışmalar esnasında karşı karşıya kaldıkları negati durumlara karşı duyguları daha kuvvetlidir. Bu ders kapsamında gerçekleştirilen faaliyetler öğrenciye hem iyi bir sporcu olmayı öğretmekte hem de iyi birer seyirci be insan olmayı da aşılacaktır (Sarıdede, 2018).

Sosyal temelin güçlendirilmesi için kişilerin olumlu iletişim kurmaları gerekmektedir. Beden eğitimi ve spor dersi kapsamında öğrenciler bir arada bulunarak sosyalleşmekte ve etkileşimlerini devam ettirmektedirler (Sarıdede, 2018).

2.1.7. Fiziksel ve psikomotor gelişime yararları. Yürümek, koşmak, atlamak, sıçramak, yuvarlanmak, sekmek ve kaçmak gibi hareketler lokomotor hareketler olarak kabul edilmektedir. Lokomotor kapsamına girmeyen eğilmek, asılmak, esnemek, dönmek ve sallanmak eylemleridir. Atmak, tekmelemek, yakalamak, el-göz ve göz-ayak hareketleri, pas yapmak, zıplamak ise manipülatif yeteneklerdir (Alparslan, 2008).

İnsanların, beynsel becerilerinin yanında fiziksel gelişimlerine de katkı sağlamak eğitimin temel ilkeleri arasında yer almaktadır. Kişilere sağlıklı etkinlik alışkanlığı edindirme ve fiziki uygunluk seviyelerini hayat boyu devam ettirmelerini sağlamak bakımından beden eğitimi ve spor dersi oldukça önem taşımaktadır (Bal, 2010).

Öğrencilerin fiziki bakımdan etkin alışkanlıklar edinmeleri beden eğitimi ve spor derslerinin yardımı ile mümkün olmaktadır (Bozdemir, 2012). Gerçekleştirilen çalışmalar sonucunda da fiziki açıdan etkin bir hayata sahip olmanın yalnızca beden eğitimi ve spor faaliyetleri ile olanaklı olabileceği saptanmıştır (İmamoğlu, 2011). Okul içerisinde öğrencilerin fiziki etkinlik seviyelerinin geliştirilmesi ile ilgili kimi modellerin ve sağlığı geliştirme programlarının kullanılması gerektiği belirtilmiştir (Stratton ve Mullan, 2005; Ntoumanis, 2001). Bedensel faaliyetler insanların kas-eklem yapılarının gelişimine katkıda bulunan en önemli faaliyetlerdir. Eğitim işleyişinde de bahsi geçen fiziki niteliklerin geliştirilebilmesi yalnızca beden eğitimi ve spor dersleri ile olanaklıdır. Kişilerin yaptığı bedensel hareketlerde eklem ve kaslar etkin, kemikler pasif rodedir. Kasların ve eklemlerin gelişiminde bedensel faaliyetlere katılım göstermenin ne kadar önemli bir husus olduğu bilimsel olarak da saptanmış bir durumdur. Fiziksel faaliyetlere periyodik olarak katılım gösteren kişilerin katılım göstermeyenlere göre pozitif bedensel gelişim gösterdikleri oldukça

net bir konudur(Açak, 2006).Ek olarak çocukların yeterli düzeyde bedensel etkinliğe katılmamaları birçok sağlık problemlerine sebep olmaktadır. Dolayısıyla okul içerisinde gerçekleştirilecek bedensel faaliyetler, meydana gelecek sağlık problemlerini önemli ölçüde engellemektedir(Carrel vd., 2005: 965; Datar ve Sturm, 2004).

Kişilerin sahip olduğu kas yapısı ve işlevsel niteliklerinin gelişim göstermesinde beden eğitimi ve spor dersleri önemli bir yer tutmaktadır. Eğitim kavramının bütünlüğü kapsamında, öğrencilerin fiziksel gelişimlerine yardımcı olunması bakımından beden eğitimi ve spor dersleri ön plana çıkmaktadır. Kas, eklem ve kemikler kişilerin gerçekleştirdikleri fiziksel aktivitelerin temel unsurlarıdır. Beden hatlarının gelişim göstermesinde beden eğitimi ve sporun yararı bilimsel olarak ortaya koyulmuştur. Bu derslerde yalnızca kas, iskelet, eklem ve tendon gelişimine yardımcı olunmamakta aynı zamanda da kondisyonel bakımdan da kişilerin iyi performans sergilemeleri için de katkıda bulunmaktadır(Açak, 2006). Karadağ'a (2012) göre beden eğitimi ve spor faaliyetlerinin gerçekleştirdiği bedensel faydaların en başında kemik özgül ağırlığındaki artış, bağ dokularındaki esneklik seviyesinin artırılması ve aynı zamanda kemik ve bağ dokuların baskı ve gerilmeler karşısında daha kuvvetli duruma gelmesidir. Ek olarak devamlı katılım sağlayan kişinin bedensel uygunluk seviyesi ciddi düzeyde gelişim göstermektedir. Beden eğitimi ve spor etkinliklerinin fiziksel gelişime sağladığı katkılar ilk olarak kemik ve iskelet yapısının muhafaza edilmesi ve geliştirilmesi olarak göze çarpmaktadır. Tüm yaş gruplarındaki insanlarda kemik sağlığı ve gelişimi ile ilgili pozitif etkiler beden eğitimi ve spor etkinlikleri sayesinde fark edilebilmektedir. Derslere katılım, çocuk, genç, yetişkin, yaşlı, kadın ve erkek ayrımı yapılmaksızın kişilerin kemik sağlıklarını muhafaza etmekte ve geliştirmektedir. Literatür içerisinde gerçekleştirilen çalışma sonuçları da bu görüşü destek vermektedir. Shedd vd., (2007) tarafından gerçekleştirilen çalışmada menopozdan sonraki dönemde yer alan kadınlarda, Sritara vd., (2015) tarafından gerçekleştirilen çalışmada 25-54 yaş grubunda bulunan kişilerde, Heideman vd., (2013)

tarafından gerçekleştirilen çalışmada ise çocukların beden eğitimi ve spora katılım göstermesinin, kemik sağlığını muhafaza etmeye ve geliştirmeye yararlı olduğu saptanmıştır. Beden eğitimi ve spor dersine katılımın bedensel olarak yarar sağladığı diğer alan ise vücut kompozisyonudur. Bedensel sağlık üzerinde tehdit oluşturan obezite gibi sağlık sorunları da beden eğitimi ve spora katılım ile minimum seviyeye gelmektedir. Literatür içerisinde bulunan deneysel çalışma sonuçları da beden eğitimi ve spor dersine katılım göstermenin bedensel sağlığın muhafaza edilmesinde büyük önem taşıdığını ortaya koymaktadır. Aksoydan ve Çakır (2011) tarafından yapılan araştırmada, sedanter kişiler ile kıyaslama yapıldığında bedensel etkinlik seviyesi yüksek olan kişilerin daha düşük vücut kitle indeksine sahip oldukları gözlemlenmiştir. Kırıcı, Hassandra vd. (2003) tarafından gerçekleştirilen çalışmada spor alanında aktif olan bireyler, sedanter kişilere kıyasla daha düşük vücut yağ oranına sahip oldukları, Soyuer, Ünal ve Elmalı (2010) tarafından gerçekleştirilen araştırmada spora katılım göstermenin üniversitede okuyan kişiler arasında obezite riskinin azalmasına imkân verdiği neticesine ulaşılmıştır. Çocukluk dönemi ilk sırada olmak üzere psikomotor gelişimi beden eğitimi ve spor etkinlikleri desteklemektedir. Ağaoğlu, Taşmektepligil, Aksoy ve Hazar (2008) tarafından gerçekleştirilen araştırmada yaz spor okullarına katılım gösteren çocukların motor performans yeteneklerinde oluşan gelişimin mercek altına alınması maksat edinilmiştir. Araştırma neticesinde iki aylık spor eğitimi etkinliklerinin çocukların daha dayanıklı, esnek ve süratli olmasını sağladığı saptanmıştır. Karadağ (2012) tarafından gerçekleştirilen araştırmada da motorsal gelişimin beden eğitimi ve spor tarafından desteklendiği ve dolayısıyla kasların daha verimli ve kuvvetli olduğu saptanmıştır.

2.1.8. Zihinsel ve psikomotor gelişime yararları. Bilişsel gelişim, kişilerin yaşamını devam ettirdiği dünyayı anlamalarını ve öğrenmelerini sağlayan, etkin beyinsel faaliyetlerindeki gelişim olarak ifade edilmektedir. Bebeklik çağından yetişkinlik çağına kadar kişilerin çevresini, dünyayı anlama metotlarının daha karışık ve tesiri büyük hale gelmesi, bilişsel gelişim olarak açıklanmaktadır. Beden eğitimi ve spor dersleri içerisinde bulunan etkinliklerle uygulamalı öğrenme gerçekleştirilir ve bunun sonucunda öğrenme eylemi için gerekli algılama, düşünme, fikir geliştirme, kıyas yapma ve temel kavramların gelişimi sağlanmaktadır (İmamoğlu, 2011).

Beden eğitimi ve spor derslerinde çocukların fiziksel becerilerinin ön plana çıkması nedeniyle hareketleri gözlemlendiğinde, bilinçaltılarında yer alan dürtü ve davranışlar meydana gelmektedir. Çocukların bilinçaltındaki iş birliği, kıskançlık, hırs, mücadele, bencillik, azim, kim ve rekabet etme gibi hislerin meydana gelmesi olanaklıdır. Beden eğitimi ve spor dersleri ile öğretmenler gerçekleştirdikleri dikkatli gözlem neticesinde öğrencilerin psikolojik durumlarını anlayabilmektedirler. Hareket temelli faaliyetler ile öğrencilerin daha keşfi gerçekleşmemiş zekâ kuvvetleri gün yüzüne çıkartılabilir. Öğrenciler beden eğitimi dersi ise günlük streslerinden uzaklaşırlar ve psikolojik olarak dinlenebilirler. Ek olarak özgüven, ruhsal anlamda kuvvetlilik, çabuk üretebilme, çözüm odaklı olma, problemleri giderebilme yeteneği, cesur ve çevik olma gibi birçok beyinsel niteliğin gelişimi de beden eğitimi dersleri ile desteklenmektedir (Açak, 2006).

Kişilerin kendilerini daha iyi tanımaları ve kendileriyle ilgili niteliklere değer atfetmeleri, hislerini ve davranışlarını kontrol altına alabilme yetenekleri, fiziki ve psikolojik bakımdan kendilerini kuvvetli ve dirayetli hissetmeleri ve sosyal bağlamda yeterli olabilmeleri onları hayatın zorlukları karşısında avantajlı duruma getirmektedir. Bu sebeple spor ve bedensel faaliyet kişinin psikolojik kuvvetliliğinin gelişmesi açısından önem taşımaktadır (Şahin vd, 2012).

Psikolojik yapı üzerinde beden eğitimi ve spor derslerinin pek çok pozitif etkisi bulunmaktadır (Hassmen, Koivula ve Uutela, 2000). Eğitim işleyişinde beden eğitimi ve spor dersleri öğrencilerin fiziksel gelişimlerinin yanında hem psikolojik hem de beyinsel niteliklerinin gelişmesine de katkıda bulunmaktadır. Beden eğitimi ve spor dersinin psikolojik bakımdan yararları aşağıdaki biçimde sıralanmaktadır:

- Derslere düzenli katılım sağlamak kişilerin ortaya çıkarılmamış zekâ kuvvetinin keşfedilmesini sağlamaktadır. Ders içeriğinde yer alan faaliyetler sayesinde kişi günlük hayat ile meydana gelen stresten uzaklaşmaktadır. Dolayısıyla ders içerisinde gerçekleştirilen etkinlikler kişileri psikolojik bakımdan dinlendirmekte ve rahatlatmaktadır.

- Beden eğitimi ve spor kişinin özgüvenli olmasını sağlamakta, psikolojik dayanıklılık seviyesini arttırmakta, aniden ortaya çıkan durumlar karşısında çabuk fikir geliştirebilme ve çözüme kavuşturma yeteneği geliştirmektedir.

- Kişilerin karakter ve kişilik gelişimine temel oluşturmaktadır. Kişilerin bilhassa cesaret, çeviklik ve eylem gerçekleştirebilme duyguları gelişmektedir (Açak, 2006).

- Toplumsal bakımdan incelendiğinde bilhassa ülkeler arası spor etkinlikleri toplumların birbirine yakın olmasını sağlamaktadır. Ülkeler arası iletişim ve etkileşim gelişir. Dolayısıyla spor faaliyetleri sosyal değişim bakımından düzenleyici rolünü üstlenmektedir.

- İnsanlar manevi olarak endişe ettikleri yalnızlık duygusunu beden eğitimi ve spor faaliyetleri ile atlatabilmektedirler. Sıradan hayat tarzlarından uzaklaşarak duygusal problemlerinden kurtulabilmektedirler (Küçük ve Koç, 2004).

- Eğitim işleyişi bakımından incelendiğinde beden eğitimi ve spor dersleri siyasi olarak gerçekleştirildiği için öğrencilerin toplumdaki siyasi tutumlar ile özdeşleşmelerine katkıda bulunmaktadır (Nebioğlu, 2006).

- Kişilerin psikolojik dayanıklılık seviyesinde muhafaza edici etki beden eğitimi ve spor faaliyetlerine katılım ile sağlanabilmektedir (Çelik ve Pulur, 2011).

Psikolojik ve beyinsel yapı üzerinde sporun tesirlerinin araştırıldığı çalışma sonuçları ele alındığında, beden eğitimi ve spor derslerine katılım göstermenin psikoloji üzerinde birçok olumlu etkisi olduğu gözlemlenmiştir. Dunn, Trivedi, Kampert, Clark ve Chambliss (2005) tarafından yapılan araştırmada aerobik egzersize katılım sağlamanın depresyon seviyesinde anlamlı bir azalma oluşturduğu, Duman ve Kuru (2010) tarafından yapılan araştırmada çocukların spor etkinliklerine katılmasının psikolojik bakımdan uyumlu olma seviyesini geliştirdiği, Hamer ve Chida (2009) tarafından yapılan araştırmada yaşlıların spor faaliyetlerine katılmasının psikolojik sağlıklarına pozitif yönde etki ettiği, Armstrong ve Oomen-Early (2009) tarafından yapılan araştırmada ise lisede öğrenci olan çocukların spora katılım göstermeleri ve sosyal yetenekleri arasında olumlu, depresyon seviyesi ile olumsuz yönlü bir ilişki olduğu saptanmıştır.

2.1.9. Sosyal gelişime yararları. Kişinin hayatında toplumsal ve duygusal gelişim yüksek seviyede etkileşim halindedir. Dolayısıyla kişilerin duygusal bakımdan gelişim gösterdikçe topluma sağladıkları fayda düzeyi de artış göstermektedir. Dolayısıyla kişinin ilk olarak kendini kabullenmesi ve sonrasında gruplara uyum göstermesi durumu söz konusudur (İmamoğlu, 2011). Şahsi çalışmalar gibi gözüküyor olsa da beden eğitimi ve spor faaliyetleri sosyal boyutu yüksek aktivitelerdir (Açak, 2006).

Literatür içerisinde bulunan çalışmalarda da spor etkinliklerine katılımın sosyal gelişime de etki ettiği ve sosyal gelişime olumlu katkı sağladığı saptanmıştır (Efe vd., 2008). Spor, kişilerin yaşamlarına farklı yollar ile dahil olan, kişileri direkt ya da dolaylı olarak kendilerine bağımlı hale getiren ve daima kişilerin ilgisini aktif tutmayı sağlayan sosyal bir kavramdır. Geldiğimiz noktada kendisini büyük bir sosyal kurum olarak kabul ettirmiş ve toplumu yakından alakadar eden belli davranışlar, düşünceler, inanç ve simgeler meydana getirmiştir.

Modern dünya içerisinde hızlı bir gelişim gösteren teknoloji, insan emeğine duyulan ihtiyacı gün geçtikçe azaltmış ve bu durumun neticesi olarak kişinin doğal yapısına uyum sağlamayan bir hayat şekliyle beraber iş ve sosyal çevre tarafından yapılan baskılar ve stresler kişileri psikolojik açıdan sıkıntıya itmiştir. Bu sıkıntı hali içerisinde spor rahatlatan ve rutinlerden kurtaran işlevselliği ile devreye girmekte ve kişilerin psiko-sosyal gelişimlerine katkı sağlamaktadır. Bu işlevselliği bakımından sporun önemli bir değer olduğu, kişileri hem sosyal hem de psikolojik açıdan etkin duruma getirdiğinin altı çizilmektedir. Kişiler spor aracılığıyla pek çok ortamda, farklı düşünceye sahip ve farklı kültürlere mensup kişilerle etkileşim sağlayabilmektedir. Doğal olarak kişilerin sosyalleşmeleri ve kendilerini ifade edebilmeleri açısından spor en etkili yöntemdir (Küçük ve Koç, 2004).

Spora dayalı etkinliklerde kişiler farklı gruplar ile sosyal ilişki içerisindeyler. Spor, bireyi sahip olduğu dar dünyasından sıyrılarak farklı bireylerden, inançlardan, düşüncelerden ve kişilerden etkilenmesini ve onları etkilemesini sağlamaktadır. Spora dayalı etkinlikler, yeni ilişkiler kurularak dostluklar edinilmesi ve bu dostlukların pekiştirilmesine, sosyal ilişkilerin kuvvetlendirilmesine destek olduğu bilinmektedir. Spor yapan kişiler, izleyiciler ve gruplar arasında spor sayesinde kaynaşma sağlanmaktadır. İlk olarak kişisel olarak başlayan spora dayalı etkinlikler sonrasında toplumsal özellikler edinerek geniş topluluklara erişmiş ve sosyalleşmede mühim bir araç olmayı başarmıştır (Aksoy vd, 2012).

Ortaöğretimde eğitim gören öğrenciler arasında gerçekleştirilen bir çalışmada, yardımlaşma ile gerçekleştirilen beden eğitimi ve spor derslerinin öğrencilerin sosyal yeteneklerinin gelişmesine destek olduğu saptanmıştır (Gülay, 2008).

Beden eğitimi ve spor faaliyetlerine katılım gösterme, kişinin toplumda değer görmesine ve bu yolla kişinin sosyal çevresinin genişlemesine katkıda bulunmaktadır. Buna ek olarak beden eğitimi ve spor faaliyetleri aracılığıyla kişi, toplumsal bir kişilik yapısı

edinmektedir. Genel ifadelerde beden eğitimi ve sporun sosyal bakımdan diğer faydaları aşağıdaki şekilde sıralanmaktadır:

- Kişilerin topluma aktif katılımı beden eğitimi ve spor etkinlikleri sayesinde desteklenmektedir. Belirtilen etkinliklere katılım gösterme, kişinin yaşam stilinde ve gelir seviyesinde herhangi bir dinamizm olmaksızın topluma katılımı konusunda önemli yere sahiptir. Okul takımları içerisinde spor faaliyetleri gerçekleştiren öğrenciler bu duruma örnek olarak gösterilmektedir.

- Gelir veya statü edinmek amacıyla beden eğitimi ve spor etkinliklerine katılım gösteren kişilerin yaşam stillerinde dikey bir hareketlilik meydana gelmektedir. Bu etkinliklere katılım gösteren sporcuların gelecekte antrenör veya hakem unvanı edinmeleri bu duruma örnek gösterilebilmektedir.

- Etkin bir biçimde spor yapan kişilerin kulüp bazlı spor yaşamlarını idame ettirmeleri ve gelişim gösteren sporculuk hayatlarında farklı spor kulüplerine geçiş yapmaları coğrafi hareketlilik sağlamaktadır.

- Kişilerin beden eğitimi ve spor faaliyetlerine katılım göstermesi gelecek senelerde bu alanda sosyal ve idari bakımdan unvan edinmesine destek vermektedir. Kişilerin spor yapmaları dolayısıyla yönetici, kulüp başkanı, branş temsilcisi veya federasyon başkanı olmaları bu duruma örnek gösterilebilmektedir.

- Kişinin fiziksel ve psikolojik bakımdan kuvvetlenmesi beden eğitimi ve spor faaliyetleri ile desteklenmekte ve kişinin iradi gelişimine de katkıda bulunmaktadır. Dolayısıyla kişilerin ekip çalışmalarında iş birliği yeteneği gelişimi sağlanmakta ve kişilerin toplumsal statü edinmeleri yoluyla sosyalleşmelerine yardımcı olmaktadır (Açak, 2006: 38).

- Bilhassa ekip olarak gerçekleştirilen beden eğitimi ve spor faaliyetleri kişiler arası dayanışma ve sosyal etkileşime temel oluşturur. Aynı zamanda kişilerin toplumda kazandıkları statüler değer kazanmaktadır (Bal, 2010).

- Birçok sosyal değer, beden eğitimi ve spor faaliyetleri içerisinde yer almaktadır. Dolayısıyla bu faaliyetlere katılım gösteren kişilerin sosyal nitelikleri gelişim göstermektedir (Yetim, 2005).

2.1.10. Biyolojik gelişime yararları. Biyolojik gelişime birçok şekilde ve seviyede beden eğitimi ve spor faaliyetlerinin katkısı olduğu bilinmektedir. Bu faaliyetlerin biyolojik gelişime etkileri aşağıdaki şekilde sıralanmıştır:

- Hayatın bütün yükünü sırtlanan ve hareket etmeyi sağlayan kasların gelişmesini desteklemekle birlikte kasların fonksiyonlarını daha çabuk ve kolay bir biçimde yerine getirmesine yardımcı olmak, kasların farklı işlevsel niteliklerini arttırmak.

- Kalp ve dolaşım işleyişi üzerinde beden eğitiminin belirli pozitif etkileri bulunmaktadır. Sporcu kişilerde dinlenik kalp atış hızı dakikada 40-60 arası iken sedanter kişilerde bu atım hızı 72-85 arasındadır. Bu durumun asıl sebebi beden eğitimi ve spor faaliyetlerine katılım gösteren kişilerin kalp kaslarının daha büyük olması ve güçlü çalışmasıdır. Beden eğitimi ve spor faaliyetleri boş zamanların değerlendirilmesi için gerçekleştirilmekle beraber kişilerin sağlığına da olumlu etkiler sağlamaktadır. Spor yapan kişiler sedanter kişilere göre nabzın düzenlenmesiyle yüklenme sonrası meydana gelen oksijen borçlanmasının dengelenmesi bakımından daha iyi durumdadırlar.

- Solunum sisteminin gelişimi için de beden eğitimi ve spor faaliyetleri oldukça önem taşımaktadır. Gerçekleştirilen çalışmalar sonucunda egzersiz yapan kişilerin solunum işleyişlerinin egzersiz yapmayanlara göre daha etkin çalıştığı ve bu kişilerin daha sağlıklı oldukları tespit edilmiştir.

- Düzenli bir biçimde gerçekleştirilen faaliyetleri fiziksel kuvvetliliğin geliştirilmesi bakımından önemlidir. Dolayısıyla beden eğitimi ve spor aktiviteleri dayanıklılığı arttırmakta ve yorgunluk karşısında direnme gücünü geliştirmektedir.

•Sürat ve çevikliğin gelişim göstermesinde de beden eğitimi ve spor faaliyetlerinin etkisi bulunmaktadır. Ek olarak eylem gerçekleştirme kapasitesinde artış sağlar ve enerji metabolizmasını düzene sokar.

• Bedensel ve yapısal hareket etme seviyesi ile beraber insan bedenine esneklik kazandırmaktadır ve dolayısıyla bedenın fiziki ve yapısal zorlanmaları minimuma inmektedir.

• Düzenli olarak gerçekleştirilen beden eğitimi ve spor etkinlikleri nöromüsküler sistemin daha hızlı uyarılmasını sağladığı için vücut refleksleri daha iyi çalışır.

• Beden eğitimi ve spor aktivitelerinin; kişilerin cinsel yaşamı, üreme ve bazı hormonal özelliklerine de olumlu katkıları vardır (Açak, 2006).

Bilhassa iç organların gelişimine katkıda bulunması ve biyolojik sağlığı pozitif yönde etkilemesi bakımından beden eğitimi ve spor aktiviteleri ön plana çıkmaktadır. Bu etkinliklerin biyolojik gelişime olan etkisi spor fiziyojisi açısından mühim bir araştırma konusudur. Spor fiziyologlarının gerçekleştirdiği araştırmalar, beden eğitimi ve spor aktivitelerine katılım gösteren kişilerle sedanter kişilerin hayat stiline sahip kişilerin biyolojik nitelikleri arasındaki farkları net bir şekilde açığa çıkarmıştır (Açak, 2006). Gerçekleştirilen bilimsel çalışmalar paralelinde beden eğitimi ve sporun biyolojik bakımdan sağladığı yararlar aşağıdaki şekilde sıralanmıştır:

• Kişilerin hayat yükünü kaldırmakta ve hareket yeteneklerini göstermekte kasların aktif rolü bulunmaktadır. Beden eğitimi ve spor faaliyetlerine katılım göstermek, kasların fonksiyonlarını ve çalışma performansını arttırmaktadır. Bahsi geçen işlevsel gelişim, hareket eylemine dâhil olan bütün kas grupları için geçerli bir durumdur.

• Hem anatomik hem de fiziksel bakımdan kan dolaşımının yapılması hususunda kalp önemli bir role sahiptir. Beden eğitimi ve spor faaliyetlerine katılım sağlamak, kalbin daha etkin ve işlevsel çalışmasına katkıda bulunmaktadır. Sedanter kişilerde kalbin atım sayısı 72-85 atım/dakika iken spor yapan kişilerde kalp atım sayısı 40-60 atım/dakika seviyesindedir.

Bu durumun temel sebebi, spor faaliyetlerine katılım göstermenin kalp kaslarını geliştirmesi ve kalbin daha etkin çalışması gsterilmektedir. Aynı zamanda spor yapan kişilerin fiziksel faaliyet sırasında oksijen borçlanmasına daha geç girmeleri söz konusudur.

- Bedensel dayanıklılığın gelişim gstermesine beden eğitimi ve spor faaliyetlerine katılım gsterme durumu katkı sağlamaktadır. Fiziksel dayanıklılık seviyesi artış gsterdiğinde kişinin yorgunluk seviyesi de azalmaktadır.

- Temel motor yeteneklerinden kaynaklanan sürat ve atıklığın gelişimine katkıda bulunur. Dolayısıyla hareket etkinlikleri sırasında sarf ettiği enerji maliyeti azalmaktadır.

- Fiziksel bakımdan hareketlilik ve esneklik edinilmesi için beden eğitimi ve spor faaliyetleri önem taşımaktadır. Bahsi geçen etkiliklere katılım gsteren kişilerin bedensel ve yapısal zorlanma seviyeleri azaltmadadır.

- Kişiler beden eğitimi ve spor etkinliklerine katılım sağladıklarında sinir sistemleri gelişir ve nöromüsküler işleyişleri daha hızlı çalışır. Dolayısıyla kişilerin refleksleri de gelişmektedir.

- Biyolojik bakımdan cinsel hayatın, üreme işleyişinin ve hormonal yapısının daha etkin hale gelmesine katkı sağlamaktadır (Açak, 2006).

2.2. Tutum

Tutum kavramı latince’de “harekete hazır” anlamına gelmektedir ve bilimsel olarak 19yy’de incelenmeye başlandığı ifade edilmektedir. Tutum davranıştan önce oluşan ve bireyin davranışına yön veren eğilim olarak da belirtilmektedir (Arkonaç, 2001).Özgüven (2000) tutumu bireylerin bir kişiyi, grubu, kurumu ya da bir düşünceyi kabul etme veya reddetme biçiminde ortaya çıkan duygusal bir hazır oluş hali ya da eğilim olarak ifade etmektedir. Genel olarak tutum bireyin çevresinde kişi, olay ya da duruma karşı sahip olduğu eğilim olarak tanımlanmaktadır. Tutumun konusu birey, ağaç, futbol olabileceği gibi savaş, barış, sonsuzluk gibi soyut kavramlarda olabilmektedir. Tutum sahibi olunacak birçok kavram ve konu olmasından dolayı bu konular belli ölçütlere göre kategorilere ayrılmıştır. Bireylerin bir şeye karşı tutum geliştirmeleri için o şeyi mutlaka yaşamış olmaları gerekmemektedir. Başkalarının yaşadığı ve bireylerin bir şekilde şahit olması ya da bilgi sahibi olmasıyla dolaylı yoldan tutum sahibi olması da mümkündür. Tutumlar ifade edilen biçimde bilişsel bir sistem oluşturarak bireyin çevresi ile olan ilişkilerinde kolaylık sağlar. Bu sebeple sosyal psikoloji içerisinde toplumsallaşmanın sağlanması ve bireyin toplum içerisindeki davranışlarının ifade edilmesinde tutum oldukça önemli görülmektedir. Sosyal psikologların belirttiğine göre insan hayatında meydana gelen her şey bireylerin tutumlarına bağlı olarak oluşmaktadır. Öyle ki tutum araştırmaları sosyal psikolojinin bilimsel incelemesi olarak ifade edilmiştir. Tutum araştırmalarının bu derece önemli görülmesinin sebebi olarak hem bireylerin çevresine uyumunu kolaylaştırıcı bir etki olarak görülmeleri hem de insanların davranışlarına yön veren “gizli bir güç” olarak ifade edilmelerinden dolayıdır. Davranışa yön veren gizil güç olarak ifade edilen tutum dinamiğinin incelenmesi aracılığıyla:

a. Tutumların işleyiş şekli meydana çıkarılacak ve davranışların önceden kestirilme ihtimali oluşacaktır.

b. Tutum değişimi süreçlerinin öğrenilmesiyle tutumların etkilenmesi aracılığıyla insan davranışlarının denetim altında tutulması sağlanabilecektir

Tutumların oluşmaları incelendiğinde birçok unsurun bir araya geldiği görülmektedir

1. Genetik etmenler
2. Fizyolojik koşullar
3. Deneyim
4. Kişilik
5. Toplumsallaşma süreci
6. Grup yeliği
7. Sosyal sınıf

Tutumun oluşmasını sağlayan bu unsurların ilk dördü bireyin kendi yapısı ile ilgili özellikleri kapsamaktayken kalan üç faktörün ise bireyin toplumsal yaşantısının sosyo psikolojik özellikleri ile ilgili olduğu ifade edilmektedir. Belirtilen bu faktörlerin her biri ise tutumun oluşumuna iki farklı etkide bulunur. İlk olarak bu faktörler bireyin inanç sistemine özgü olarak tutumsal içerik katarlarken, ikinci olarak ise bu sistemin değişime açık olmasına etki ederler. Tutumu oluşturan birçok faktör içinde en etkili faktörler olarak toplumsallaşma süreci ve grup yeliği ifade edilmektedir. Toplumsallaşma süreci ile birey içinde yaşadığı toplumun rol ve beklentilerini, değerlerini ve tutumlarını öğrenmeye çalışarak topluma uyum göstermeye çalışır. Ayrıca bireylerin yesi olmak istedikleri grupların (aile, akraba, okul çevresi, arkadaş grupları, cemiyetler, mesleki kuruluşlar vb.) tutumlarını öğrenmeleri de bireyler için oldukça önemlidir. Bireyler ait olmak istedikleri grupların tutumlarını benimser ya da sahip oldukları tutum, gruba uygun değilse bunu değiştirebilirler (Baysal, 1981). Tutumların genellikle çocukluk döneminden itibaren oluştuğu ve deneyim, pekiştirme, taklit ve sosyal öğrenme ile kazanıldığı ifade edilmektedir (Kağıtbaşı, 1999 akt. Demirci, 2006).

Özellikle ailelerin çocukların tutumlarının oluşmasında önemli bir etken olduğu yapılan çalışmalarda tespit edilmiştir(Tavşancıl, 2002; Hotaman, 1995 akt. Demirci, 2006:).

2.2.1. Tutumun özellikleri. Belirli bir konu hakkında, bir durum veya bir olay hakkında kişiler arasında tutum farklılıkları olabilir. Kişinin farklı olaylar veya durumlar karşısında göstereceği tutumlar arasında da farklılıklar olabilir. Bu farklılıkların sebebi bir bütün olarak tutumlar ve tek tek öğeleri için geçerli olan özelliklerdir. Bu özellikler şunlardır (Tavşancıl, 2014);

a. Tutumlar, güç ve derece bakımından farklı olabilir: Tutumun gücü, kişinin o tutum konusundaki düşünce, duygu ve davranışlarının gücü olarak tanımlanmaktadır. Eğer kişinin tutumu güçlü ise bunu değiştirmekte aynı ölçüde zor olacaktır. Tutumlar olumlu veya olumsuz olabilirler. Ancak bu olumlu veya olumsuz tutumlarda kendi içlerinde bir dereceye sahiptir. Çok olumlu ya da az olumlu, çok olumsuz ya da az olumsuz tutumlara sahip olabilir. Tutumların gücü bu derecelere göre belirlenir.

b. Tutumlar yalın ya da karmaşık olabilir: Tutum öğelerinden her biri ayrı ayrı karmaşık bir yapıdadır. Tutum öğelerinin oluşumu sürecine giren unsurlar tutumların karmaşıklığını belirler.

c. Tutumlar, diğer tutumlarla ilişkilidir: şöyle ki kişinin bir konu, bir olay hakkında bir tutumu var ise bu farklı tutumları da etkileyecektir. Ya da benzer bir olay yada durumla karşılaşıldığında o durumda geliştirilen tutumlar ışığında yeni tutumlar doğacaktır.Bazen bu tutumlardan biri kişinin diğer tutumlarına da egemen olabilir, onları etkileyen,yöneten merkezi bir hale gelir. Bu merkezi tutum, kişinin yaşama bakış açısı şeklinde de tanımlanabilir.

d. Tutumların öğeleri arasında tutarlılık bulunabilir: genelde güçlü tutumlar daha tutarlı tutumları oluşturmaktadır. Bir olay, durum karşısında bir kişi tutum geliştirmişse, bu

tutumun sağlamasını farklı olaylar ve durumlarla yapış ve tutumunu pekiştirmişse, bu tutumdan doğan yeni tutumlar arasında da güçlü bir bağ ve tutarlılık oluşacaktır.

Karmaşık bir yapıya sahip olan tutum öğelerinin tutarlı olmaları beklenir. Yani, duygu, düşünce ve davranışın aralarında çelişki oluşturmayacak şekilde uyumlu, aynı yönde gelişmiş olmaları önemlidir. Tersine zayıf tutumların da tutarsızlığa açık tutumlar olması beklenir.

e. Tutumlar arasında da bir tutarlılık vardır: Tutumlar birbirleriyle genellikle tutarlı bir örüntü oluşturmaktadır. Bu durum 1950'lerde yapılan çalışmalarda anlaşılmıştır. Ancak aynı yıllarda yapılan başka çalışmalarda ise tutumlar arasında mutlaka tutarlılık bulunduğu kanıtlanamamıştır. Çünkü kişinin tutumları olaya, duruma, kişiye, zamana, mekâna, kişinin duygu, düşünce ve önceki davranış örüntülerine göre belirlenir. Tutumlar arasında tutarlılık eğilimi bulunmakla beraber tutarlılığın olması da şart değildir.

2.2.2. Tutumun öğeleri. Tutumlar, bilişsel, duygusal ve davranışsal olmak üzere üç öğeden oluşmaktadır (Aronson, Wilson ve Akert, 2005). Bireyin düşünce, duygu ve davranışlarını birbiriyle uyum halinde bulunan faktörlere tutumun öğeleri denir (Özkan, 2011).

Tutumun öğeleri arasında genellikle iç tutarlılık olduğu varsayılmaktadır. Bu varsayıma göre bireyin bir konu ile ilgili bildikleri o konuya olumlu bakmasını gerektiriyorsa (bilişsel öğe), birey o konuya ilişkin olumludur (duygusal öğe), ve bunu sözleri ya da davranışları (davranışsal öğe) ile gösterir (Tavşancıl, 2010).

Tutum sadece bir davranış veya sadece duygu değildir. Bilgi-duygu-davranış öğelerinin bütünleşmesidir (Tavşancıl, 2010). Tutumlar genel olarak ifade edildiği üzere üç bileşenden oluşmaktadır (Baysal, 1981).

1. Tutumun gerçeklere dayanan bilgi bölümünü oluşturan bilişsel bileşen,

2. Tutumun bireyden bireye farklılık gösterebilen ve gerçeklerle açıklanması mümkün olmayan, hoşlanıp hoşlanmamayı ifade eden duyuşsal bileşen,

3. Tutumun sözlü veya eylemsel yönünü belirten davranışsal bileşen.

Bireyin bir konuyla ilgili olarak o konu hakkında bildiği şeyler o konudan hoşlanmasını gerektiriyorsa bilişsel bileşeni, birey konudan hoşlanırsa duyuşsal bileşeni, birey bunu sözleri veya davranışları ile gösterirse davranışsal bileşen ile gösterir (Baysal, 1981). Bireyin bir konu ya da olay hakkındaki olumsuz düşüncesi, bireyi o şeye karşı olumsuz bir şekilde yönlendirir. Birey ise bu olumsuz yönlendirme sonucunda durumu sözleri ya da davranışlarıyla gösterir (Çıttır, 2003).

2.2.2.1. Bilişsel öge. Tutumların bilişsel ögeleri, tutum objeleri ile ilgili gerçeklere dayanan bilgi ve inançlarından oluşmaktadır. Bunlar çevredeki tutum objeleri hakkında bireylerin edindikleri bilgileri temsil etmektedir tutum ögesi ile ilgili bilgi bireyin bu konu ya da konular grubu ile bir deneyim geçirmesi sonucu elde edilir (Tavşancıl, 2010).

Bilişsel öge belli bir nesne hakkında sahip olunan fikirleri ve inançları içerir (Tavşancıl, 2010). Bireyin tutuma ilişkin sahip olduğu olgu, bilgi ve inançları içeren düşüncelerinden meydana gelmiştir (Baysal ve Tekarslan, 1996). Bilişsel öge tutum nesnesine ilişkin inançlardan oluşur. Bunlar genel tutumuyla ilgili bilişler ya da düşüncelerdir (Özkan, 2011). Bir nesne hakkında pozitif ya da negatif düşüncelere sahip olunabilir (Sakallı, 2013). Örneğin okul yöneticilerinin beden eğitimi dersine gereksiz ders olarak baktığına inanılabilir. Bu da bize bireyin okul yöneticisine karşı bilişsel yönünü göstermektedir. Bilişsel bileşen, bireyin nesne, olay ya da kişiye karşı oluşturduğu bilgi, düşünme ve inançlardan oluşmaktadır (Kağıtçıbaşı, 1988 akt. Demirci, 2006). Bireyin tutumu ile ilgili olan bilgiler gerçeğe dayandığı ölçüde kalıcı olur. Bireyin tutum sahibi olduğu olay, kişi ya da nesne ile ilgili olarak

bilgileri değiştikçe tutumları da değişebilmektedir (Baysal, 1981). Bireyin iyi olarak nitelendirilen bir ürünü kullanması ve ifade edildiği üzere ürünün kaliteli olmadığını görmesi, ürüne karşı bilgilerinin değişmesine ve tutumunun olumsuz olmasına sebep olmaktadır (Keskin, 2003).

Bu nokta da řu da belirtilmelidir ki, araştırmacılara göre tutumların bilişsel boyutunun doğruluğu veya yanlışlığından bahsedilemez (Sakallı, 2013).

Tutumla ilgili bilgiler ne kadar gerçeklere dayanırsa ilgili tutumlarda kalıcı olur. Tutumla ilgili bilgi değiştiğinde ilgili tutumda değişir (Baysal, 1981). Örneğin televizyonda izlediğimiz reklam programlarından etkilenerak çok iyi olduğuna inandığımız bir ürünü kullandığımızda iyi olmadığını görürsek, o ürün hakkındaki bilgimiz değişir; bunun sonucu tutumun yönü ve yoğunluğu aynı kalmaz ve reklamın güdüleyici etkisi yok olur (Tavşancıl, 2010). Başka bir örnek verilecek olursa, bireyin siyasal partiye yönelik tutumunda, bu tutumun bilişsel öğesi bireyin partinin yapısı görüşü hakkındaki bilgilerden ve bu partinin ülkenin geleceği için yararı ile ilgili inançlarından oluşacaktır. Bireyini bu siyasi partiye ilişkin bilgi ve inançları değiştiğinde tutumu da değişecektir (Tavşancıl, 2010).

Tutum ve inançlar farklı şeyler olmasına rağmen, daima beraber kullanılmaktadır. İnançlar tutumların duygusal yönlerine eşlik eden ifadelerdir. Ama bir tutumla birlikte bulunma durumu bütün inançlar için geçerli değildir (Tavşancıl, 2010).

Bilişsel öğe bir inanç ifadesinin kabul edilmesidir. Diğer bir anlatımla, tutum objeleri hakkındaki inançlarımızı içerir. Bir objeye yönelik olumlu veya olumsuz tutum varsa, ilgili obje hakkında olumlu veya olumsuz inanç da olacaktır (Tavşancıl, 2010).

2.2.2.2. Duygusal öge. Tutumun bireyden bireye değişebilmesi, gerçeklerle açıklanamaması ve hoşlanıp hoşlanmama durumunun oluşması tutumun duygusal bileşeni olarak belirtilmektedir (Baysal, 1981). Tutumun duygusal bileşeni bireyin kişi, olay ya da kişiye karşı heyecanını içeren, tutumun sürekli olmasını sağlayan, tutumun itici bir gücü olarak da ifade edilmektedir (Erdoğan, 1999). Duygusal bileşen, tutuma ilişkin olarak duygularımızı da işe katmamızı gerektirir. Bireyin sevdiği bir futbolcunun gol attığında sevinmesi ya da sakatlandığında üzülmeye tutumun duygusal bileşenine örnektir. Başka bir örnek olarak sigaranın yanında içilmesi, kişide kızgınlık veya öfke yaratabilir. Bu sigaraya ve sigarayı yanında içen kişiye karşı sahip olunan tutumun duygusal boyutudur (Sakallı, 2013).

Duygusal öge, tutumun kişiden kişiye değişen ve gerçeklerle açıklanamayan, hoşlanma ve hoşlanmama yönünü oluşturur (Baysal ve Tekarslan, 1996: 98). Duygusal öğeler olumlu veya olumsuz etkiler içerir (Tavşancıl, 2010).

Tutumun önemli özelliklerinden biri de inanç ve değerlerden ayıran tutumların duygusal bileşenlerinin bulunmasıdır (Tavşancıl, 2010). Tutumların duygusal ögesi, bireyin tutuma konu olan olay veya objelere karşı heyecanını içermektedir (Tavşancıl, 2010).

Duygusal öge aynı zamanda bireyin değerler sistemi ile yakından ilgilidir. Tutum objesinin bireyin amaçlarına hizmet edip etmemesi olumlu ya da olumsuz duyguların oluşmasına neden olabilir (Tavşancıl, 2010). Tutum konusunda olumlu ya da olumsuz duygular içinde bulunulması daha önceki edinilmiş deneyimlerden esinlenmektedir. Bir uyarıcıya karşı kişide olumlu ya da olumsuz duygu oluşmuşsa, kişinin daha önce bu uyarıcıyla bir bağlantısı olmuş ve kabullenmiş ya da reddetmiştir. Bu nedenle kişi bu uyarıcıyı ne zaman anımsayacak olsa olumlu ya da olumsuzluk içerisinde olacaktır (Açıkada, 1993). Örneğin okul yöneticilerinin önceki hizmet yıllarında beden eğitimi dersinde tesadüfen öğrencilerin sakatlandıklarını görmesi veya beden eğitimi öğretmeniyle aralarındaki

olumsuz iletişimden dolayı beden eğitimi dersine karşı olumsuz tutum içerisinde olabilir. Bundan sonraki hizmet yıllarında da daha önceki yaşadığı olaylardan dolayı aynı olumsuz duygular içerisinde olması olasıdır.

2.2.2.3.Davranışsal öge. Davranışsal öge bir nesneye karşı davranış eğilimini içerir (Tavşancıl, 2010: 57). Kişinin tutuma sahip olduğu kişi, olay ya da nesne ile ilgili olarak davranışta bulunmasıdır. Bu noktada insanın gerçekleştireceği davranışlar inanç ve duygulardan etkilenmektedirler (Selçuk, 1997). Birey olumlu tutum geliştirdiği şeylere karşı yaklaşma eğilimi göstererek olumlu davranışlar sergilerken, olumsuz tutum geliştirdiği şeylere karşı ise uzaklaşma eğilimi göstererek olumsuz davranışlar sergileyebilmektedir (Hotaman, 1995 akt. Demirci, 2006). Örneğin beden eğitimi ve spor dersine yönelik olarak olumlu tutum gösteren bir birey derslere katılma davranışında bulunurken, derse karşı olumsuz tutuma sahip olan birey derse katılma davranışından kaçınacaktır.

Söz konusu davranış eğilimleri sözler ya da diğer hareketlerden gözlenebilir. Bu davranışlar bireyin alışkanlıkları, normları ve söz konusu tutum nesnesi ile doğrudan ilişkili olmayan tutumlarının da etkisi altındadır (Tavşancıl, 2010). Dolayısı ile davranışsal ögeden söz ederken öncelikle iki tür, davranış yani duygusal ve normatif davranış birbirinden ayırmak gerekir. Duygusal davranış tutum nesnesinin beğenilen ya da beğenilmeyen durumuyla ilişkilendirilmesi sonucu meydana gelir. Normatif davranış ise, doğru davranışın ne olduğu konusu ile ilgili inanışlardır (Tavşancıl, 2010).

Tutumların davranış ögesi, bireyin duygu ve kanısına uygun hareket etme eğilimini içermektedir. Kişiler her zaman duygu ve kanılarına uygun biçimde davranmaz veya davranamazlar. Bazı psikologlar bir tutumun davranış ögesinin duygusal ögeyi etkilediği görüşündedir. Tutumlarla ilgili 1940 ve 1950'lerde yapılan araştırmalar tutumların ögelerinin genellikle tutarlı olduklarını kanıtlamıştır.

Özellikle güçlü ve yerleşik tutumlarda bu tutarlılık daha fazla görülmektedir. Bazen öğelerin tutarsızlığı söz konusu olabilir. Bir tutumun öğelerinin uyumsuzluğu tutumlarda bazı değişmelere neden olan bir yerleşmemişlik, rahatsızlık unsurudur. Sonuç olarak Kağıtçıbaşı'nın belirttiği gibi "Bir eğiliminin tutum olarak değerlendirilebilmesi için asgari şart, bir zihinsel değerlendirmedir. Ancak kişinin zaman içinde geliştirdiği yerleşik tutumların çoğu duygusal ve davranışa yönelik öğeleri de içerir" (Tavşancıl, 2010).

2.2.3. Beden eğitimi dersine yönelik tutum. Genel eğitimin tamamlayıcı ve ayrılmaz bir parçası olarak kabul edilen beden eğitimi dersleri kişilik eğitimi için de önem taşımaktadır. Öğrencilerin pek çok bakımdan gelişimine katkı sağlamasına ek olarak toplumun sağlıklı nitelikte olmasını da beden eğitimi dersleri sağlamakta ve genel eğitimin meydana gelmesine destek olmaktadır. Genel eğitim sisteminde beden eğitimi derslerinin oldukça önemli bir yere sahip olduğu için, bedensel etkinliğe karşı pozitif tutum geliştirme beden eğitimi dersi programlarının temel maksadını meydana getirmektedir (Özyalvaç, 2010). Bu bağlamda genel eğitim içerisindeki hususi yeri sebebiyle pek çok araştırmacı beden eğitimi dersine ilişkin tutumları ele almayı tercih etmişlerdir (Kangalgil vd, 2006; Çelik ve Pulur, 2011 ; Trudeau ve Shephard, 2005). Öğrenciler okul hayatları süresince konular, öğretmenleri ve sınıf arkadaşları ile ilgili çoğunlukla pozitif bakış açısı meydana getirirler. Okuldaki kurallara uyum sağlar, diğer öğrencilerle uyum içerisinde çalışır, diğer arkadaşlarına saygı gösterir ve serbest zamanlarını faydalı faaliyetler için kullanırlar. Bahsi geçen davranışların sergilenmesinde tutum en etkin role sahiptir (Hünük, 2006). Beden eğitimi dersine ilişkin tutumları negatif olan öğrenciler dersin etkinliğini azaltabilir, derslere girmeyebilir, dersleri önemsemeyebilir veya dersin işleniş bakımından problemler yaratabilmektedir (Güllü ve Güçlü, 2009). Gerçekleştirilen birçok araştırmada beden eğitimi dersine ilişkin öğrenci tutumlarının ders ile ilgili motivasyonlarına göre biçimlendiği iletilmiştir (Sproule vd, 2007).Bilhassa öğrencilerin içerisinde yer aldığı sosyal hayat şartlarının beden eğitimi dersine ilişkin tutumları direkt etkilediği saptanmıştır (Hassandra vd, 2003).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışma var olan bir durumu açıklamaya çalıştığı için yöntem olarak tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlamaya çalışılır. Onları, herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez. Bilinmek istenen şey vardır ve oradadır. Önemli olan onu uygun bir biçimde “gözleyip” belirleyebilmektir (Karasar 1998).

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın örneklemini 2019-2020 Eğitim Öğretim Yılında Erzurum Tekman İlçe Milli Eğitime bağlı 90 kız 69 erkek olmak üzere toplam 159 Ortaokul Öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırma grubunu oluşturan öğrenciler rastgele seçilmiştir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırma kapsamında yer alan öğrencilerin beden eğitimi ve spor derslerine yönelik tutumlarının belirlenmesi amacıyla uygulanan anket iki kısımdan oluşmaktadır. Anketin ilk kısımda katılımcı öğrencilere yaşları, cinsiyetleri, sınıfları, kardeş sayıları, ailelerinin aylık geliri, babalarının eğitim düzeyi, annelerinin eğitim düzeyi, babalarının mesleği ve annelerinin mesleği olmak üzere 9 sosyo-demografik soru sorulmuştur. İkinci kısımda ise öğrencilerin beden eğitimi ve spor derslerine yönelik tutumun belirlenmesi amacıyla Güllü ve Güçlü tarafından geliştirilen geçerliliği ve güvenilirliği kanıtlanmış olan “Ortaöğretim Öğrencileri İçin Beden eğitimi Dersi Tutum Ölçeği” uygulanmıştır. Ölçek tek boyutlu olup, açıklanan varyans değeri %36,19, birinci öz değeri ise 12,67’dir. 45 gün ara ile ve 50 ortaöğretim öğrencisine uygulanması sonucunda test tekrar test yöntemi ile elde edilen güvenilirlik katsayısı 0,80, tutarlılık katsayısı ise 0,94 olarak bulunmuştur. Elde edilen bu

sonuçlar “Ortaöğretim ğrencileri İçin Beden eğitimi Dersi Tutum leği’nin geçerli ve güvenilir bir ölçek olduğunu kanıtlamaktadır. Bu alışma için elde edilen Cronbach alpha iç tutarlılık katsayısı ise 0,613 olarak bulunmuştur. Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı sıfır değerine yaklařtıķa güvenilirlik düzeyi azalmakta, bire yaklařtıķa güvenilirlik düzeyi artmaktadır. Aldığı değerlere göre aşağıda ifade edildiği gibi değerlendirilir.

0.80 – 1.00 Yüksek Güvenilirlik

0.60 – 0.79 Güvenilir

0.40 – 0.59 Düşük Güvenilirlik

0.00 – 0.39 Güvenilir Değil

İlgili referans aralıklarına göre elde edilen Cronbach alpha iç tutarlılık katsayısı 0,613 değeri ile kullanılan ölçeğin güvenilir olduğunu ifade etmektedir. Ölçekteki maddeler olumlu ve olumsuz sorulardan oluşmaktadır.

3.4. Verilerin Toplanması ve zmlenmesi

Değişkenlerin normal dağılıma uyup uymadığı Shapiro-Wilk testi ile test edilmiştir ve normal dağılıma uymayan değişkenler medyan, minimum ve maksimum değerleri ile verilmiştir. Ölçekler zerindeki demografik farkların analizinde Mann Whitney U ve Kruskal Wallis testleri kullanılmıştır. İstatistiksel analizler IBM SPSS Statistics 22.0 programında yapılmıştır. Anlamlılık düzeyi 0,05 alınmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM BULGULAR

4.1. Ortaokul Öğrencilerine Ait Özellikler

Araştırmada yer alan öğrencilerin sosyo-demografik özellikleri aşağıda verilmiştir.

Tablo 1.

Öğrencilerin Yaşlarına Göre Dağılımları

	Frekans	Yüzde	Birikimli Yüzde
10 yaş	3	1,9	1,9
11 yaş	28	17,6	19,5
12 yaş	38	23,9	43,4
13 yaş	25	15,7	59,1
14 yaş	50	31,4	90,6
15 yaş	13	8,2	98,7
16 yaş	2	1,3	100

Araştırmada yer alan öğrencilerin %1,9'u 10 yaşında, %17,6'sı 11 yaşında, %23,9'u 12 yaşında, %15,7'si 13 yaşında, %31,4'ü 14 yaşında, %8,2'si 15 yaşında, %1,3'ü ise 16 yaşındadır.

Tablo 2.

Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Dağılımları

		Frekans	Yüzde	Birikimli Yüzde
Cinsiyet	Kız	90	56,6	56,6
	Erkek	69	43,4	100

Araştırmada yer alan öğrencilerin %56,6'sı kız, %43,4'ü ise erkektir.

Tablo 3.

Öğrencilerin Sınıflarına Göre Dağılımları

		Frekans	Yüzde	Birikimli Yüzde
Sınıf	5. sınıf	25	15,7	15,7
	6.sınıf	35	22	37,7
	7. sınıf	26	16,4	54,1
	8. sınıf	73	45,9	100

Araştırmada yer alan katılımcıların %15,7'si 5.sınıf öğrencisi, %22'si 6.sınıf, %16,4'ü 7.sınıf, geriye kalan %45,9'u ise 8.sınıf öğrencisidir.

Tablo 4.

Öğrencilerin Sahip Oldukları Kardeş Sayısına Göre Dağılımları

		Frekans	Yüzde	Birikimli Yüzde
Sahip olunan kardeş sayısı	Yok	39	24,5	24,5
	1 kardeş	12	7,5	32,1
	2 kardeş	13	8,2	40,3
	3 kardeş	25	15,7	56

4 ya da daha fazla kardeş	70	44	100
---------------------------	----	----	-----

Öğrencilerin %7,5'i tek kardeşe, %8,2'si iki kardeşe, %15,7'si üç kardeşe, %44'ü ise dört ya da daha fazla kardeşe sahiptir. Öğrencilerin %24,5'i ise bir kardeşe sahip olmayıp tek çocuktur.

Tablo 5.

Öğrencilerin Ailelerinin Aylık Gelir Düzeyine Göre Dağılımları

		Frekans	Yüzde	Birikimli Yüzde
Ailenin aylık gelir düzeyi	Düşük	71	44,7	44,7
	Orta	82	51,6	96,2
	Yüksek	6	3,8	100

Öğrencilerin %44,7'sinin ailesi düşük aylık gelir düzeyine, %51,6'sının ailesi orta düzey aylık gelire, %3,8'inin ailesi ise yüksek düzey aylık gelire sahiptir.

Tablo 6.

Öğrencilerin Babalarının Eğitim Düzeylerine Göre Dağılımı

		Frekans	Yüzde	Birikimli Yüzde
Babanın eğitim düzeyi	İlkokul	59	37,1	37,1
	Ortaokul	90	56,6	93,7
	Lise	1	0,6	94,3
	Üniversite	7	4,4	98,7

Öğrencilerin %37,1'inin babası ilkokul, %56,6'sının babası ortaokul, %0,6'sının babası lise, %4,4'ünün babası lisans eğitim düzeyine sahiptir.

Tablo 7.

Öğrencilerin Annelerinin Eğitim Düzeylerine Göre Dağılımı

	Frekans	Yüzde	Birikimli Yüzde
Annenin eğitim düzeyi	İlkokul	105	66
	Ortaokul	42	26,4
	Lise	3	1,9
	Üniversite	8	5

Öğrencilerin %66'sının annesi ilkokul, %26,4'ünün annesi ortaokul, %1,9'unun annesi lise, %5'inin annesi lisans eğitim düzeyine sahiptir.

Tablo 8.

Öğrencilerin Babalarının Mesleğine Göre Dağılımı

	Frekans	Yüzde	Birikimli Yüzde
Babanın mesleği	İşçi	23	14,5
	Memur	7	4,4
	Emekli	3	1,9
	Çiftçi	78	49,1
	Serbest meslek	18	11,3
	İşsiz	28	17,6
	Özel şirket	1	0,6

Diğer	1	0,6	100
-------	---	-----	-----

Öğrencilerin %14,5'inin babası işçi, %4,4'ünün babası memur, %1,9'unun babası emekli, %49,1'inin babası çiftçi, %11,3'ünün babası serbest meslek çalışanı, %0,6'sının babası ise özel şirket çalışanıdır. Öğrencilerin %0,6'sının babası ise diğer meslek gruplarında çalışmaktadır. Babası işsiz olan öğrencilerin oranı ise %17,6'dır.

Tablo 9.

Öğrencilerin Annelerinin Mesleğine Göre Dağılımı

	Frekans	Yüzde	Birikimli Yüzde
Ev hanımı	135	84,9	84,9
İşçi	9	5,7	90,6
Memur	8	5	95,6
Emekli	4	2,5	98,1
Serbest meslek	2	1,3	99,4
Özel şirket	1	0,6	100

Öğrencilerden %5,7'sinin annesi işçi, %5'inin annesi memur, %2,5'inin annesi emekli, %1,3'ünün annesi serbest meslek çalışanı, %0,6'sının annesi ise özel şirket çalışanıdır. Annesi ev hanımı olan öğrencilerin oranı ise %84,9'dur.

4.2. Öğrencilerin Beden Eğitimi ve Spor Dersi Tutum Düzeyleri

Tablo 10.

90 Kız 69 Erkek Toplam 159 Öğrencilerin Beden Eğitimi Derslerine Yönelik Tutum Düzeyleri

	Ortalama	Standart Sapma	Minimum	Maksimum
Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği	3,81	0,33	3,06	4,43

Çalışma üzerinde yapılan genel bir analiz ile beden eğitimi derslerine yönelik tutum ile ilgili sorulara alınan yanıtların ortalamasının araştırma konusu kişilerde 3,81 olduğu görülmüştür. Beşli likert ölçeklerde ortalamanın 1.00-2.33 (Düşük); 2.34-3.66 (orta) ve 3.67 üstü (yüksek) olmak üzere üç kesimde incelenebilmektedir. Bu duruma göre, elde edilen ortalama değer öğrencilerin beden eğitimi derslerine yönelik tutum düzeylerinin yüksek seviyede olduğunu ortaya koymaktadır.

4.3. Beden Eğitimi ve Spor Dersi Tutum Ölçeğinin Çeşitli Sosyo-demografik Değişkenlere Göre İncelenmesi

Tablo 11.

Çeşitli Sosyo-Demografik Değişkenler Bakımından Ölçeklerden Alınan Toplam 159 öğrencinin Puanların İncelenmesi

Değişkenler		medyan	min	max	p değeri
	10 yaş	114	111	142	
	11 yaş	129	110	149	
	12 yaş	139	112	155	
Yaş	13 yaş	132	110	147	0,287
	14 yaş	134,5	107	150	
	15 yaş	139	113	152	
	16 yaş	136	129	143	

Cinsiyet	Kız	139	109	155	0,003
	Erkek	130	107	152	
Sınıf	5. sınıf	129	110	155	0,545
	6.sınıf	135	112	151	
	7. sınıf	129	110	149	
	8. sınıf	138	107	152	
Sahip olunan kardeş sayısı	Yok	139	114	155	0,134
	1 kardeş	141,5	119	146	
	2 kardeş	135	119	149	
	3 kardeş	131	109	152	
	4 ya da daha fazla kardeş	129,5	107	151	
Ailenin aylık gelir düzeyi	Düşük	135	109	155	0,839
	Orta	134	107	151	
	Yüksek	138	119	145	
Babanın eğitim düzeyi	İlkokul	132	114	155	0,286
	Ortaokul	134,5	107	152	
	Lise	119	119	119	
	Üniversite	140	127	148	
Annenin eğitim düzeyi	İlkokul	129	110	151	0,042
	Ortaokul	141	107	155	
	Lise	138	129	139	
	Üniversite	140	127	148	
Babanın mesleği	İşçi	142	107	155	0,051
	Memur	145	133	149	
	Emekli	135	128	139	

	Çiftçi	132	110	152	
	Serbest meslek	130,5	109	149	
	İşsiz	126	110	149	
	Özel şirket	125	125	125	
	Diğer	150	150	150	
Annenin mesleği	Ev hanımı	132	107	152	0,092
	İşçi	145	119	151	
	Memur	140	127	148	
	Emekli	134	131	155	
	Serbest meslek	142	139	145	
	Özel şirket	125	125	125	

Öğrencilerin beden eğitimi dersi tutum düzeyleri yaşlarına göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir ($p=0,287$). Diğer bir ifade ile araştırmada yer alan 10-16 yaşlarındaki öğrencilerin beden eğitimi dersi tutum düzeyleri aynı seviyededir.

Öğrencilerin beden eğitimi dersi tutum düzeyleri cinsiyetlerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir ($p=0,003$). Kız öğrencilerin beden eğitimi dersi tutum düzeyleri erkek öğrencilere kıyasla daha yüksektir.

Öğrencilerin beden eğitimi dersi tutum düzeyleri öğrencilerin sınıflarına göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir ($p=0,545$). Diğer bir ifade ile araştırmada yer alan 5, 6, 7 ve 8. sınıf öğrencilerinin beden eğitimi dersi tutum düzeyleri aynı seviyededir.

Öğrencilerin beden eğitimi dersi tutum düzeyleri öğrencilerin sahip oldukları kardeş sayılarına göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir ($p=0,134$). Diğer bir

ifade ile bir, iki, üç, dört ve daha fazla kardeşi olan ve kardeşe sahip olmayan öğrencilerinin beden eğitimi dersi tutum düzeyleri aynı seviyededir.

Öğrencilerin beden eğitimi dersi tutum düzeyleri ailelerinin gelir düzeyine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir ($p=0,839$). Düşük, orta ve yüksek gelir düzeyine sahip olan öğrencilerin beden eğitimi dersi tutum düzeyleri aynı seviyededir.

Öğrencilerin beden eğitimi dersi tutum düzeyleri babalarının eğitim düzeyine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir ($p=0,286$). Babaların eğitim düzeylerinin farklılığına rağmen öğrencilerin beden eğitimi dersi tutum düzeyleri aynı seviyededir.

Öğrencilerin beden eğitimi dersi tutum düzeyleri annelerinin eğitim düzeyine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir ($p=0,042$). Annesi ortaokul eğitim düzeyine sahip olan öğrencilerin beden eğitimi dersi tutum düzeyleri annesi ilkokul eğitim düzeyine sahip olan öğrencilere kıyasla daha yüksektir. Diğer eğitim düzeyleri arasında ise anlamlı farklılık yoktur.

Öğrencilerin beden eğitimi dersi tutum düzeyleri babalarının mesleğine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir ($p=0,051$). Babaların mesleklerinin farklılığına rağmen öğrencilerin beden eğitimi dersi tutum düzeyleri aynı seviyededir.

Öğrencilerin beden eğitimi dersi tutum düzeyleri annelerinin mesleğine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir ($p=0,092$). Annelerin mesleklerinin farklılığına rağmen öğrencilerin beden eğitimi dersi tutum düzeyleri aynı seviyededir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

TARTIŞMA VE SONUÇ

Çalışmamızda Erzurum Tekman İlçesinde ki 90 kız 69 erkek ortaokul öğrencisi olmak üzere toplam 159 öğrencinin, Beden Eğitimi Dersine Yönelik Tutum düzeyleri $3,81 \pm 0,33$ olarak bulunmuştur. Bu ortalama öğrencilerin yüksek seviyede beden eğitimi dersi tutum düzeyine sahip olduğunu ortaya koymaktadır.

Literatürdeki benzer çalışmalar incelendiğinde; Çetin (2007)'in, Ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi ve spora ilişkin tutumlarının karşılaştırıldığı araştırmasında öğrencilerin tutum puanlarının olumlu yönde olduğunu bulgular ile desteklemiştir. (Çetin 2007). Güllü ve Korucu (2005)'nin ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin beden eğitimi derslerine ilişkin görüşlerini inceledikleri araştırma sonuçlarında, öğrencilerin beden eğitimi dersine tutumlarının genel olarak olumlu olduğunu bulgular ile desteklemiştir.

Çalışmamızda öğrencilerin beden eğitimi dersi tutum düzeyleri cinsiyetlerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir ($p=0,003$ tablo 11). Kız öğrencilerin beden eğitimi dersi tutum düzeyleri erkek öğrencilere kıyasla daha yüksektir. Keskin (2015)'in ortaokul öğrencileri üzerinde yapmış olduğu çalışmada beden eğitimi dersine yönelik tutum noktasında kız ve erkek öğrenciler arasında anlamlı farklılık tespit edilememiştir. (Güllü ve Korucu 2005). Smoll ve Schutz (1977)'un yaptıkları çalışmada ise erkek öğrencilerin beden eğitimi dersine ilişkin tutumlarının genellikle kız öğrencilere göre daha olumlu olduğunu bulmuşlardır (Smoll ve Schutz (1977)). Bizim çalışmamızda kız öğrencilerin tutum düzeyleri daha yüksek çıkmasının sebebi araştırma yapılan bölgenin kırsal bölge olması olabilir. Kız öğrenciler zaten günün uzun saatleri dışarıda çeşitli oyunlar oynayarak vakit geçiriyor. Sürekli beraberler, okulda öğrendikleri eğitsel oyunları okul dışı etkinliklerde devam ettiriyorlar.

Erkek öğrenciler ise okul dışında kalan zamanda hayvancılık ve çiftçilik işlerinde babalarına yardım etmesi ve bundan kaynaklı devamsızlık oranının yüksek olması da olabilir.

Öğrencilerin beden eğitimi dersi tutum düzeyleri yaşa göre bakıldığında. İstatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir ($p=0,287$ tablo 11). Diğer bir ifade ile öğrencilerin sınıf düzeyine göre beden eğitimi tutumları aynıdır. Beden Eğitimi dersine yönelik tutumda yaş değişkeninde anlamlı fark bulunamaması, Keskin (2015)'in çalışması ile desteklenmiştir. Ancak, Yıldız (2010) tarafından yapılan çalışmanın sınıf değişkeninde anlamlı farklılık bulunması, mevcut çalışmanın sonucunu desteklememektedir. Çalışmanın sonucunu desteklemeyen bir diğer çalışma olan, orta öğretim öğrencilerine yapılan Tavlaş (2012) çalışmada da sınıf değişkeni açısından farklı sınıflarda öğrenim gören öğrenciler arasında farklılık tespit edilmiştir.

Öğrencilerin beden eğitimi dersi tutum düzeyleri öğrencilerin sahip oldukları kardeş sayılarına göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir ($p=0,134$ tablo 11). Diğer bir ifade ile bir, iki, üç, dört ve daha fazla kardeşi olan ve kardeşe sahip olmayan öğrencilerinin beden eğitimi dersi tutum düzeyleri aynı seviyededir. Gelbal'ın yaptığı sekizinci sınıf öğrencilerinin sosyo-ekonomik özelliklerinin Türkçe başarıları üzerinde etkisi çalışmasında kardeş sayıları ile Türkçe dersine karşı tutum ve başarıları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmuştur (Gelbal 2008).

Çalışmamızda Annesi ortaokul eğitim düzeyine sahip olan öğrencilerin beden eğitimi dersi tutum düzeyleri annesi ilkokul eğitim düzeyine sahip olan öğrencilerden daha yüksektir.

Bu çalışma ile beden eğitimi dersine yönelik tutum düzeylerinin belirleyicileri ortaya konulmuş olup. Beden Eğitimi dersine yönelik tutum düzeylerinin yaşa, sınıfa, sahip olunan kardeş sayısına, ailenin aylık gelir düzeyine, babanın eğitim düzeyine, babanın mesleğine ve annenin mesleğine göre farklılık göstermediği ancak cinsiyete ve annenin eğitim düzeyine göre farklılık gösterdiği saptanmıştır.

Araştırma kapsamında elde edilen verilere göre sonuç olarak; Literatürdeki diğer çalışmaları da incelediğimde, kardeş sayısının farklı derslerdeki başarısı üzerinde olumsuz etkileri olmasına rağmen beden eğitimi dersine karşı tutumlarda anlamlı fark bulunamamıştır. Bunun sebebi kalabalık ailelerde teorik derslerin ev ortamında tekrar edilmesi ve verilen ödevleri yapması zorlaştırıyor olması olabilir. Ancak beden eğitimi gibi uygulama derslerde bu avantaj oluyor.

Bu tarz araştırmaları geliştirmeye yönelik önerim.

* Öğrencilerin akademik başarı düzeylerinin arttırılması için bu gibi çalışmaların çoğaltılması ve desteklenmesi

* Çalışmaların farklı illere, farklı örneklem gruplarına (veliler, öğretmenler vs.), farklı sosyo-demografik özelliklere göre yapılması

* Bu verilerin karşılaştırılarak öğrenciler üzerinde olumlu ve olumsuz tutumların belirlenmesi

* Öğrencilerin bu olumsuzluğunu giderici yolların bulunması sağlanabilir.

KAYNAKÇA

- AÇAK Mahmut, *Beden Eğitimi Öğretmeninin El Kitabı*, İstanbul: Morpa Kültür Yayınları, 2006, ss. 31-65.
- AÇIKADA Caner, “*Ders Dışı Spor Etkinliklerinde Okul, Aile ve Spor Kulüpleri İşbirliği*”, *Eğitim Kurumlarında Beden Eğitimi ve Spor II. Ulusal Sempozyumu*, 1993, ss. 39-121.
- AĞAOĞLU Ahmet, TAŞMEKTEPLİGİL Yalçın, AKSOY Yılmaz ve HAZAR Fatih, “*Yaz Spor Okullarına Katılan Gençlerin Yaş Gruplarına Göre Fiziksel ve Teknik Gelişimlerinin Analizi*”, *SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 2008, ss. 159-166.
- AKSOY Rüstem, BAKIŞ Mehtap ve ÜNVEREN Mehmet, *Spor Sosyolojisi*, Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, 2012, ss. 56-65.
- AKSOYDAN Emine ve ÇAKIR Nihan, “*Adölesanların Beslenme Alışkanlıkları, Fiziksel Aktivite Düzeyleri ve Vücut Kitle İndekslerinin Değerlendirilmesi*”, *Gülhane Tıp Dergisi*, 2011, ss. 264-270.
- AKYÜZ Yahya, *Başlangıçtan 2001’e Türk Eğitim Tarihi*, İstanbul: Alfa Yayınları, 2001, ss. 49-55.
- ALPASLAN Salih, *Öğretmenlerinin Sergilediği Öğretim Davranışlarına İlişkin Algıları ve Öğrencilerin Bu Derse Karşı Geliştirdikleri Tutumları*, (Yüksek Lisans Tezi), Bolu: Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, 2008, ss. 34-49
- ARKONAÇ Salih A., *Tutumlar ve Ölçümü, Sosyal Psikoloji*, İstanbul: Alfa Yayınları, 2001, ss. 13-19.

- ARMSTRONG Shelley, OOMEN-EARLY Jody, “*Social Connectedness, Self-Esteem, And Depression Symptomatology Among Collegiate Athletes Versus Nonathletes*”, *Journal of American College Health*, 2009, ss. 521-526.
- ARONSON Elliot, WILSON Thomas D. ve AKERT Robin M., *Social Psychology*, New York: Pearson Education International, 2005, ss. 44-53.
- BAL Erdal, *İlköğretim Okullarındaki Beden Eğitimi Dersinin Yapılmasında Karşılaşılan Yetersizliklerin Giderilmesinde Yönetici ve Öğretmenlerin Rolü*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul: Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2010, ss. 28-35.
- BAŞARAN İbrahim, *Eğitim Psikolojisi*, Ankara: Kadioğlu Matbaası, 2000, ss. 26-32.
- BAYSAL A. Can ve TEKARSLAN Erdal, *İşletmeler İçin Davranış Bilimleri*, İstanbul: Avcıol Basım-Yayın, 1996, ss. 12-19.
- BAYSAL A. Can, *Sosyal ve Örgütsel Psikolojide Tutumlar*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları İşletme Fakültesi Yayınları, 1981, ss. 15-26.
- BOZDEMİR Recep, *Sınıf Öğretmenlerinin Beden Eğitimi ve Spor Dersinde Karşılaştıkları Problemlere Yönelik Ölçek Geliştirme Çalışması*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2012, ss. 34-41.
- CARREL Aaron, CLARK Randall, PETERSON Susan, NEMETH Blaise, SULLIVAN Jude and ALLEN David, “*Improvement of Fitness, Body Composition, and Insulin Sensitivity In Overweight Children In a School-Based Exercise Program: A Randomized, Controlled Study*”, *Archives of Pediatrics and Adolescent Medicine*, 2005, ss. 963-968.
- ÇELİK Veli O. ve BULGU Nefise, “*Geç Osmanlı Döneminde Batılılaşma Ekseninde Beden Eğitimi ve Spor*”, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2010, ss. 19-34. (Erişim Adresi: <http://dergisosyalbil.selcuk.edu.tr/susbed/article/view/217/>).

- ÇELİK Zekeriya ve PULUR Atilla, “Ortaöğretim Öğrencilerinin Beden Eğitimi ve Spora İlişkin Tutumları”, *Van Yüzüncüyıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi Özel Sayısı*, 2011, ss. 15-121.
- ÇITTİR Tuba, *Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi El Sanatları Eğitimi Bölümü Öğrencilerinin Devam Ettikleri Öğretmenlik Programlarına İlişkin Tutumları ile Akademik Başarıları Arasındaki İlişki*, (Yüksek Lisans Tezi), Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2003, ss. 65-72.
- ÇÖNDÜ Ahmet, *Beden Eğitimi ve Sporda Özel Öğretim Yöntemleri*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 1999, ss. 11.
- DATAR Ashlesha and STURM Roland, “Physical Education In Elementary School and Body Mass Index: Evidence From The Early Childhood Longitudinal Study”, *American Journal of Public Health*, 2004, ss. 1501-1506.
- DEMİRCİ H. Gevher, *Ticaret Meslek ve Anadolu Ticaret Meslek Liseleri Bilgisayar Programcılığı Bölümü Öğrencilerinin İnternete Yönelik Tutumları ile “İnternet ve Ağ Sistemleri” Dersindeki Akademik Başarıları Arasındaki İlişki*, (Yüksek Lisans Tezi), Adana: Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2006, ss. 54-69.
- DEMİRHAN Gıyasettin ve ALTAY Figen, “Lise Birinci Sınıf Öğrencilerinin Beden Eğitimi ve Spora İlişkin Tutum Ölçeği”, *Spor Bilimleri Dergisi*, 2001, ss. 9-20.
- DEVER Ayhan ve İSLAM Ahmet, “Osmanlı İmparatorluğu’nun Son Dönemlerinde ve Türkiye Cumhuriyeti’nin İlk Yıllarında Okullardaki Beden Eğitimi Derslerine Sistemik Bir Bakış”, *International Journal of Social Science*, 2015, ss. 12-98. (Erişim Adresi: <http://dx.doi.org/10.9761/JASSS2739/>).
- DEVER Ayhan, *Spor Sosyolojisi: Tarihsel ve Güncel Boyutlarıyla Spor ve Toplum*, İstanbul: Başlık Yayınları, 2010, ss. 41-103.

- DUNN Andrea, TRİVEDİ Madhukar, KAMPERT James, CLARK Camillia and CHAMBLİSS Heather, “*Exercise Treatment For Depression: Efficacy and Dose Response*”, *American Journal of Preventive Medicine*, 2005, 1-8.
- DÜRÜŞKEN Çiğdem, *Asia Minor’da Olimpiyat Ruhu*, Ankara: Spor Yayınevi ve Kitapevi, 2012, ss. 69-76.
- EFE Mehmet, ÖZTÜRK Füsün, KOPARAN Şenay ve ŞENİŞİK Yalçın, “*14-16 Yaş Grubu Erkeklerde Voleybol Çalışmalarının Sosyal Yetkinlik Beklentisi ve Atılganlık Üzerine Etkisi*”, *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2008, ss. 69-77.
- Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 2011, ss. 69-73. (Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/download/article-file/292516/>).
- ERDEMLİ Atilla, *Spor Yapan İnsan*, İstanbul: E Yayınları, 2008, ss. 87-98.
- ERDOĞAN İlhan, *İşletmelerde Davranış*, İstanbul: Evrim Basımevi, 1999, ss. 87-95.
- FİŞEK Kurthan, *Devlet Politikası ve Toplumsal Yapıyla İlişkileri Açısından Spor Yönetimi Dünyada ve Türkiye’de*, İstanbul: YGS Yayınları, 2003, ss. 23-34.
- GÜLAY Osman, *Ortaöğretim 9. Sınıf Beden Eğitimi Dersinde, İşbirlikli Oyunların Öğrencilerin Sosyal Beceri Düzeylerine ve Beden Eğitimi Dersine Yönelik Tutumlarına Etkisi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Bolu: Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2008, ss. 44-50.
- GÜLLÜ Mehmet ve GÜÇLÜ Mehmet, “*Ortaöğretim Öğrencileri İçin Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği Geliştirilmesi*”, *Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 2009, ss. 138-151.
- GÜLLÜ Mehmet, *Ortaöğretim Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersine İlişkin Tutumlarının Araştırılması*, (Doktora Tezi), Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2007, ss. 63-72.
- GÜVEN İsmail, *Türk Eğitim Tarihi*, Edirne: Paradigma Akademi Yayınları, 2013, ss. 85-89.

- HAMER Mark ve CHİDA Yola, “*Physical Activity and Risk of Neurodegenerative Disease: A Systematic Review of Prospective Evidence*”, *Psychological Medicine*, 2009, ss. 3-11.
- HASSANDRA Maria, GOUDAS Marios and CHRONİ Stilianı, “*Examining Factors Associated With İntrinsic Motivation In Physical Education: A Qualitative Approach*”, *Psychology of Sport and Exercise*, 2003, ss. 211-223.
- HASSMEN Peter, KOİVULA Nathalie and UUTELA Antti, “*Physical Exercise And Psychological Well Being: A Population Study in Finland*”, *Preventive Medicine*, 2000, ss. 17-25.
- HEİDEMANN Malene, MØLGAARD Christian, HUSBY Steffen, SCHOU Anders, KLAKK Heidi, MØLLER Niels, HOLST Rene, WEDDERKOPP Niels, “*The Intensity of Physical Activity Influences Bone Mineral Accrual in Childhood: The Childhood Health, Activity and Motor Performance School (the CHAMPS) Study*”, *Denmark BMC Pediatrics*, 2013, ss. 1-9.
- HEPER Evrensel, *Spor Bilimleri ile İlgili Kavramlar ve Sporun Tarihsel Gelişim*, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi, 2012, ss. 44-49.
- HÜNÜK Deniz, *Ankara İli Merkez İlçelerindeki İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersine İlişkin Tutumlarının Sınıf Düzeyi, Öğrenci Cinsiyeti, Öğretmen Cinsiyeti ve Spora Aktif Katılımları Açısından Karşılaştırılması*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara: Hacettepe Üniversitesi, 2006, ss. 55-63.
- İMAMOĞLU Caner, *Aktif Olarak Spor Yapan ve Yapmayan Lise Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersine Karşı Tutumlarının Karşılaştırılması*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2011, ss. 28-76.
- İNAL A. Niyazi, *Beden Eğitimi ve Spor Bilimi*, Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, 2015, ss. 63-67.

İNCEOĞLU Metin, *Tutum Algı İletişim*, İstanbul: Beykent Üniversitesi Yayınları, 2010, ss. 54.

KANGALGİL Murat, “*İlköğretim, Lise ve Üniversite Öğrencilerinin Beden Eğitimi ve Spora İlişkin Tutumlarının Karşılaştırılması*”, *Spor Bilimleri Dergisi*, 2006, ss. 48-57. (Erişim Adresi: http://www.sbd.hacettepe.edu.tr/fulltext/2006_2_2.pdf/).

KANGALGİL Murat, HÜNÜK Deniz ve DEMİRHAN Gıyasettin, “*İlköğretim, Lise ve Üniversite Öğrencilerinin Beden Eğitimi ve Spora İlişkin Tutumlarının Karşılaştırılması*”, *Spor Bilimleri Dergisi*, 2006, ss. 48-57.

KARADAĞ Salih, *İlköğretim 8. Sınıf ve Lise 11. Sınıf Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersine İlişkin Tutumlarının Çeşitli Değişkenlere Bağlı Olarak Karşılaştırılması (Kırıkkale Örneği)*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Kırıkkale: Kırıkkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, 2012, ss. 26-55.

KESKİN Ahmet, *İlköğretim II. Kademe Öğrencilerinin İngilizce'ye Yönelik Tutumları ile Akademik Başarıları Arasındaki İlişkiler*, (Yüksek Lisans Tezi), İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2003, ss. 24-29. (Erişim Adresi: <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp/>).

KUMARTAŞLI Mehmet, *İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersine İlişkin Tutumlarının ve Yaşam Boyu Düzeylerinin İncelenmesi*, (Yüksek Lisans Tezi), Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2010, ss. 14-19.

KÜÇÜK Veysel ve KOÇ Harun, “*Psiko-Sosyal Gelişim Süreci İçerisinde İnsan ve Spor İlişkisi*”, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2004, ss. 131-141.

MEB, *Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Ders İçi ve Ders Dışı Çalışmaları Rehberi*, Ankara: Milli Eğitim Basımevi, 2000, ss. 2.

MEB, *Ortaöğretim Beden Eğitimi Dersi Öğretim Programı (9 – 12. Sınıflar)*, Bursa: Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğü, 2009, ss. 3.

MEB, *Ortaöğretim Beden Eğitimi ve Spor Dersi Öğretim Programı (9, 10, 11 ve 12. Sınıflar)*.

Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğü, 2018, ss. 5.

MECHİKOFF Robert A. ve ESTES Steven G., *A History And Philosophy Of Sport And Physical Education: From Ancient Civilizations To The Modern World*, USA: McGraw-Hill, 1998, ss. 21-23.

MUALLİMOĞLU Nejat, *Çocuklarda ve Gençlerde Beden Eğitimi*, İstanbul: Avcıol Basım Yayım, 1998, ss. 30-35.

NEBİOĞLU Dilaver, *Beden Eğitimi Dersi Genel Esasları ve Planlaması Denetimi*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 2006, ss. 31-34.

NTOUMANİS Nikos, “*A Self Determination Approach To The Understanding Of Motivation In Physical Education*”, *British Journal of Educational Psychology*, 2001, ss. 225-242.

ÖZÇAKIR Sabri, *II.Meşrutiyet Dönemi Beden Eğitiminde Çağdaş Dönüşümler*, (Doktora Tezi), Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2013, ss. 63-65.

ÖZGÜVEN İ. Ethem, *Psikolojik Testler*, Ankara: PDREM Yayınları, 2000, ss. 13.

ÖZKAN Hasan, *Türkiye'de Beden Eğitimi Öğretmeni Yetiştirme Sisteminin Pedagojik Temelleri*, (Yüksek Lisans Tezi), Konya: Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, 1991, ss. 65-68.

ÖZKAN Remzi, *Genel Lise ve İmam Hatip Lisesi Öğrencilerinin Beden Eğitimi ve Spor Dersine İlişkin Tutumlarının Karşılaştırılması*, (Yüksek Lisans Tezi), Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2011, ss. 12-16.

ÖZTÜRK Füsün, *Toplumsal Boyutlarıyla Spor*, Ankara: Bağırhan Yayinevi, 1998, ss. 57-59.

ÖZYALVAÇ Nur, *Ortaöğretim Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersine Yönelik Tutumları ile Akademik Başarı Motivasyonlarının İncelenmesi (Konya Anadolu Lisesi Örneği)*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Konya: Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, 2010, ss. 31-34.

- PHİLİPS M. George ve ROPER Ander P., *History of Physical Education*, London: SAGE Publications, 2006, ss. 36-140.
- SAKALLI Nuray, *Sosyal Etkiler Kim Kimi Nasıl Etkiler?* Ankara: İmge Yayınevi, 2013, ss. 72-74.
- SALTUK Secda, *Antik Stadyumlar*, İstanbul: İnkılap Kitabevi, 1995, ss. 21-23.
- SARIDEDE, Şafak, *Ortaöğretim Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersine İlişkin Tutumlarının İncelenmesi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul: İstanbul Gelişim Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, 2018, ss. 33-53.
- SELÇUK Emre, *İngilizce Dersine Karşı Tutum ile Bu Dersteki Akademik Başarı Arasındaki İlişki*, (Yüksek Lisans Tezi), Bolu: Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Bölümü, 1997, ss. 49-52.
- SERBEST Şahin, TOPKAYA İrem ve ERSOY Yalçın, “Okul Spor Takımlarında Yer Alan İlk ve Ortaöğretim Öğrencilerinin Akademik Başarı Açısından İncelenmesi”, 9. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi, 2006, ss. 48-51.
- SHEDD Kyle, HANSON Kevin, ALEKEL David, SCHİFERL Danson, HANSON Lorey and LOAN Milena, “Quantifying Leisure Physical Activity and Its Relation to Bone Density and Strength”, *Med Sci Sports Exerc*, 2007, ss. 2189-2198.
- SOYER Fikret, “Osmanlı Devletinde (1839-1908 Tanzimat Dönemi) Beden Eğitimi ve Spor Alanındaki Kurumsal Yapılanmalar ve Okul Programlarındaki Yeri Konusunda Bir İnceleme”, *GÜ, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2004, ss. 89-225. (Erişim Adresi: <http://gefad.gazi.edu.tr/article/view/5000078815/5000073033/>).
- SOYUER Ferhan, ÜNALAN Demet ve ELMALI Ferhan, “Normal Ağırlıklı ve Obez Üniversite Öğrencilerinde Fiziksel Aktivite”, *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 2010, ss. 862-872.

- SÖNMEZ Tufan ve SUNAY Hakan, “Ankara’daki Ortaöğretim Kurumlarında Uygulanan Beden Eğitimi ve Spor Dersinin Sorunlarına İlişkin Bir İnceleme”, 2. Ulusal Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Sempozyumu Milli Eğitim Dergisi, 2004, ss. 270-277.
- SPROULE John, WANG John, MORGAN Kevin, MCNEİLL Mike and MCMORRIS Terry, “Effects of Motivational Climate In Singaporean Physical Education Lessons On Intrinsic Motivation and Physical Activity Intention”, *Personality and Individual Differences*, 2007, ss. 1037-1049.
- SRİTARA Chanika, THAKKİNSTİAN Ammarin, ONGPHİPHADHANAKUL Boonsong, PORNSURİYASAK Prapaporn, WARODOMWİCHİT Daruneewan, AKRAWİCHİEN Tawatchai, VATHESATOGİT Prin ve SRİTARA Piyamitr, “Work- and Travel-related Physical Activity and Alcohol Consumption: Relationship With Bone Mineral Density and Calcaneal Quantitative Ultrasonometry”, *Journal of Clinical Densitometry: Assessment & Management of Musculoskeletal Health*, 2015, ss. 37-43.
- STRATTON Gareth and MULLAN Elaine, “The Effect of Multicolor Playground Markings on Children's Physical Activity Level During Recess”, *Preventive Medicine*, 2005, ss. 828-833.
- ŞAHİN H. Murat, *Türk Spor Kültüründe Aba Güreşi*, Ankara: Gaziantep Spor Kulübü Spor Eğitim Yayınları, 2003, ss. 12-15.
- ŞAHİN Mustafa, YETİM Azmi ve ÇELİK Akın, “Psikolojik Sağlamlığın Gelişiminde Koruyucu Bir Faktör Olarak Spor ve Fiziksel Aktivite”, *The Journal of Academic Social Science Studies*, 2012, ss. 373-380.
- TAVŞANCIL Ezel, *Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 2002, ss. 87-89.
- TAVŞANCIL Ezel, *Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi*, Ankara: Nobel Yayınevi, 2010, ss. 54-59.

TAVŞANCIL Ezel, *Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi*, Ankara: Nobel, 2014, ss. 54-56.

TRUDEAU François and SHEPHARD Roy, “*Contribution of School Programmes To Physical Activity Levels And Attitudes In Children And Adults*”, *Sports Medicine*, 2005, ss. 89-105.

URL-1, Erişim Tarihi: 15.06.2020, <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2809.pdf/>

URL-2, Erişim Tarihi: 16.06.2020, <https://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k6287.html/>

URL-3, Erişim Tarihi: 16.06.2020, <http://ttkb.meb.gov.tr/www/haftalik-ders-cizelgeleri/kategori/7/>

URL4, Erişim Tarihi: 16.06.2018, http://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2016_12/06020448_imam_hatip_ortaokulu_hdc_2016.pdf/

URL-5, Erişim Tarihi: 16.06.2020, <http://ttkb.meb.gov.tr/www/haftalik-ders-cizelgeleri/kategori/7/>

YENAL Tacettin, ÇAMLIYER Hakan ve SARACALOĞLU Saracaloğlu, “*İlköğretim İkinci Devre Çocuklarında Beden Eğitimi ve Spor Etkinliklerinin Motor Beceri ve Yetenekler Üzerine Etkisi*”, *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 1999, ss. 15-24.

YETİM Azmi, *Sosyoloji ve Spor*, İstanbul: Morpa Kültür Yayınları, 2011, ss. 42-49.

YETİM Azmi, *Sosyoloji ve Spor*, İstanbul: Morpa Kültür Yayınları, 2005, ss. 77-80.

YILDIRAN İbrahim, “*Fair Play: Etimolojik, Semantik ve Tarihsel Bir Bakış*”, *Gazi Beden*

YÜREK Yusuf, *4+4+4 Eğitim Sisteminde İlkokul 1.,2.,3.,4. Sınıflarda Beden Eğitimi ve Spor Uygulamalarına İlişkin Yönetici ve Öğretmen Görüşleri*, (Yüksek Lisans Tezi), İstanbul: Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, 2017, ss. 55-57.

EKLER

EK-1: Ortaokul Öğrencileri İçin Beden Eğitimi ve Spor Dersi Tutum Ölçeği

Sayın öğrenci,

DEMOGRAFİK SORULAR

1-Yaş:.....

2-Cinsiyetiniz? () Kız () Erkek

3-Sınıfınız: ()5 ()6 ()7 ()8

4-Kaç Kardeşiniz? () Kardeşim Yok () 1 () 2 () 3 () 4 ve üstü

5-Ailenizin Aylık Geliri?() Düşük () Orta () Yüksek

6-Baba Eğitim Durumu?() İlkokul () Ortaokul ()Lise () Üniversite

7-Anne Eğitim Durumu? () İlkokul () Ortaokul ()Lise () Üniversite

8-Babanızın Mesleği nedir?() İşçi () Memur () Emekli () Çiftçi () Serbest Meslek () İşsiz () İşyeri sahibi

() Özel Şirkette () Diğer

9- Annenizin Mesleği () Ev hanımı () İşçi () Memur () Emekli () Çiftçi () Serbest Meslek

() İşyeri sahibi

() Özel Şirkette () Diğer. . . .

10-Ailede siz hariç Aktif spor yapmış olan veya halen yapan var mı? () Evet () Hayır

Aşağıda beden eğitimi dersi ile ilgili cümleler bulunmaktadır. Her cümlenin karşısında beş (5) cevap seçeneği vardır. Her cümleyi dikkatlice okuduktan sonra cümledeki ifadeye ne düzeyde katılıyorsanız,

o cevap seçeneğini (X) işaretleyiniz. Cevap seçenekleri arasında doğru ya da yanlış cevap yoktur.

Cevap verirken de sadece haftalık ders programınız dâhilindeki beden eğitimi derslerini göz önünde bulundurunuz. Lütfen hiçbir soruyu boş bırakmayınız.

1= Kesinlikle Katılmıyorum

2= Katılmıyorum

3= Kararsızım

4= Katılıyorum

5= Kesinlikle Katılıyorum

1. Beden eğitimi derslerini sabırsızlıkla beklerim.	(1) (2) (3) (4) (5)
2. Beden eğitimi derslerinde kendimi zinde hissederim.	(1) (2) (3) (4) (5)
3. Beden eğitimi dersini gereksiz bir ders olarak görüyorum.	(1) (2) (3) (4) (5)
4. Beden eğitimi ders aktivitelerinde iyi duruş alışkanlığı kazanıyorum.	(1) (2) (3) (4) (5)
5. Beden eğitimi derslerinde karşılaştığımız spor dallarının (voleybol, futbol vs.) saha ölçüleri, araç ve gereçleri ile ilgili bilgiler ilgimi çekiyor.	(1) (2) (3) (4) (5)
6. Beden eğitimi dersinde karşılaştığımız spor dalları ile ilgili temel becerileri (parmak pas, vs) öğrenmekten zevk alıyorum.	(1) (2) (3) (4) (5)
7. Beden eğitimi dersleri sayesinde sporun sağlığa ne kadar yararlı olduğunu anlıyorum.	(1) (2) (3) (4) (5)
8. Beden eğitimi derslerinde öğrendiğim becerileri okul dışı aktivitelerde de uyguluyorum.	(1) (2) (3) (4) (5)
9. Beden eğitimi derslerinde temel sağlık kuralları ile ilgili bilgilerim artıyor	(1) (2) (3) (4) (5)
10. Beden eğitimi ders etkinlikleri az iletişim kurduğum sınıf arkadaşlarımla iletişimimizi artırıyor.	(1) (2) (3) (4) (5)
11. Beden eğitimi ders etkinlikleri yakın olduğum arkadaşlarımla samimiyetimizi	(1) (2) (3) (4) (5)

daha da güçlendiriyor.	
12. Beden eğitimi ders aktiviteleri kendime güven duymamı sağlıyor.	(1) (2) (3) (4) (5)
13. Beden eğitimi ders aktivitelerinde arkadaşlarımla dostça oynuyorum.	(1) (2) (3) (4) (5)
14. Beden eğitimi derslerinin, günlük hayatın düzenine ve kurallarına uymayı kolaylaştırdığını düşünüyorum.	(1) (2) (3) (4) (5)
15. Beden eğitimi dersine katılmaktan zevk duyuyorum.	(1) (2) (3) (4) (5)
16. Beden eğitimi dersleri sınıf içi etkileşimimizi artırıyor.	(1) (2) (3) (4) (5)
17. Beden eğitimi dersinde bir şey öğrenmediğimi düşünüyorum.	(1) (2) (3) (4) (5)
18. Haftalık beden eğitimi ders saat sayısı daha fazla olmalıdır.	(1) (2) (3) (4) (5)
19. Beden eğitimi derslerinde genellikle eşofmanlarımızı giyinip hiçbir şey yapmadan tekrar çıkartıyoruz.	(1) (2) (3) (4) (5)
20. Beden eğitimi dersinde öğrendiğimiz bilgi, beceriler ve aktivitelerin ileriki hayatımızda hiç işimize yaramayacağını düşünüyorum.	(1) (2) (3) (4) (5)
21. Beden eğitimi ders aktiviteleri fiziksel gelişime katkı sağladığını düşünüyorum.	(1) (2) (3) (4) (5)
22. Beden eğitimi derslerinde rahatlayıp gevşiyorum.	(1) (2) (3) (4) (5)
23. Beden eğitimi dersleri sayesinde spor dallarını daha iyi tanıdığımı düşünüyorum.	(1) (2) (3) (4) (5)
24. Beden eğitimi dersi yaramaz ve tembel öğrencilerin dersidir	(1) (2) (3) (4) (5)
25. Beden eğitimi dersi okul programlarından çıkartılmalıdır.	(1) (2) (3) (4) (5)
26. Beden eğitimi ders aktivitelerine katılmak istemiyorum.	(1) (2) (3) (4) (5)
27. Beden eğitimi dersleri sayesinde yeteneklerimin farkına varıyorum.	(1) (2) (3) (4) (5)
28. Beden eğitimi ders aktiviteleri sayesinde sağlığımı daha iyi koruyorum.	(1) (2) (3) (4) (5)
29. Üniversiteye giriş sınav kaygısı varken beden eğitimi dersine katılmak beni rahatsız ediyor.	(1) (2) (3) (4) (5)

30. Beden eğitimi derslerinde çoğunlukla gereksiz bilgi ve beceriler öğreniyoruz.	(1) (2) (3) (4) (5)
31. Beden eğitimi dersleri insanı okul dışında da egzersiz ve spor yapmaya teşvik ediyor.	(1) (2) (3) (4) (5)
32. Beden eğitimi derslerinde sinir, kas ve eklem koordinasyonumuzu geliştirici hareketler yapıyoruz	(1) (2) (3) (4) (5)
33. Beden eğitimi ders aktiviteleri sayesinde zararlı alışkanlıklardan uzak duruyorum.	(1) (2) (3) (4) (5)
34. Beden eğitimi ders etkinliklerine sadece yüksek not almak için katılıyorum.	(1) (2) (3) (4) (5)
35. Beden eğitimi ders aktiviteleri öğrencileri okul kurallarını çiğnemeye teşvik ediyor.	(1) (2) (3) (4) (5)

Ek-2: Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma ve Yayın Etik Kurulu Toplantı Tutanağı

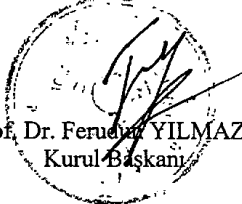
BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİK KURULLARI
(Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma ve Yayın Etik Kurulu)
TOPLANTI TUTANAĞI

OTURUM TARİHİ
31 Ocak 2019

OTURUM SAYISI
2020-01

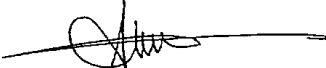
KARAR NO 32: Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nden alınan Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Taner AYDIN'ın "Erzurum Tekman İlçesindeki Ortaokul Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersine Yönelik Tutumlarının İncelenmesi" konulu tez çalışması kapsamında uygulanacak ölçek sorularının değerlendirilmesine geçildi.

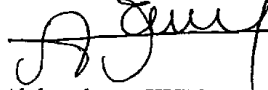
Yapılan görüşmeler sonunda; Eğitim Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Taner AYDIN'ın "Erzurum Tekman İlçesindeki Ortaokul Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersine Yönelik Tutumlarının İncelenmesi" konulu tez çalışması kapsamında uygulanacak ölçek sorularının, fikri, hukuki ve telif hakları bakımından metot ve ölçeğine ilişkin sorumluluğu başvurucuya ait olmak üzere uygun olduğuna oybirliği ile karar verildi.

Prof. Dr. Ferudun YILMAZ
Kurul Başkanı

Prof. Dr. Abamüslim AKDEMİR
Üye

Prof. Dr. Doğan ŞENYÜZ
Üye

Prof. Dr. Ayşe OĞUZLAR
Üye

Prof. Dr. Abdurrahman KURT
Üye

Prof. Gölal GÖĞÜŞ
Üye

Prof. Dr. Alev SINAR UĞURLU
Üye